

ראשון

בראשית 6

Вот житие Ноя. Ной, муж праведный,
был непорочен в поколении своем, с
Богом ходил Ной.

9 אֱלֹהִים תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו
אֶת־הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ־נֹחַ:

אֵלֹהִים תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ גִּבֹּר זָכָאִי שְׁלִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו
בְּדַחֲלָתָא דִּי־הַלִּיד נֹחַ

Rashi

אלה תולדות נח נח איש צדיק. הואיל והזכירו ספר בשבחו, שנאמר (משלי יז) זכר צדיק לברכה. דבר אחר, ללמדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים (ב"ר ל,ו):
בדורותיו. יש מרבתינו דורשים אותו לשבח, כל שכן שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר. ויש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה צדיק, ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום (סנהדרין קט):
את האלהים התהלך נח. ובאברהם הוא אומר (לקמן כד,מ), אשר התהלכתי לפניו. נח היה צריך סעד לתומכו, אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאליו:
התהלך. לשון עבר. וזהו שמושו של ל' בלשון כבוד, משמשת להבא ולשעבר בלשון אחד, (שם יג,יז) קום התהלך להבא, התהלך נח לשעבר. (ש"א יב) התפלל בעד עבדיך להבא, (מלכים א ח,מב) ובא והתפלל אל הבית הזה לשון עבר, אלא שהיו"ו שבראשו הופכו להבא:

И родил Ной трех сынов: Шема, Хама
и Иефета.

10 וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים אֶת־שֵׁם אֶת־חָם וְאֶת־יֶפֶת:

וְאֵלֶּיךָ נֹחַ תִּלְתָּא בְּנֵין יֵת שֵׁם יֵת חָם וְיֵת יֶפֶת

И растлилась земля пред Богом, и
наполнилась земля злодеяниями.

11 ותשחת הארץ לפני האלהים ותמלא הארץ חמס:

ואתחבלת ארעא קדם יי ואתמליאת ארעא חטופין

Rashi

ותשחת. לשון ערוה ועבודה זרה (סנהדרין נז,א) (ס"א ערוה כי השחית כל בשר את דרכו, ועבודה זרה) כמו (דברים ז,טז) פן תשחיתון:

ותמלא הארץ חמס. גזל (ס"א שנאמר (יונה ג) ומן החמס אשר בכפיהם):

И увидел Бог землю, и вот, она
растлилась, потому что извратила
всякая плоть путь свой на земле.

12 וירא אלהים את־הארץ והנה נשחטה כִּי־השחית

כָּל־בָּשָׂר אֶת־דֶּרֶכָּו עַל־הָאָרֶץ: (ס)

והזא יי ית ארעא והא אתחבלת ארי חבילו כל בסרא
אנש ית ארעה על ארעא

Rashi

כי השחית כל בשר. אפילו בהמה חיה ועוף נזקקין לשאינן מינן (סנהדרין קח,א):

И сказал Бог Ною: конец всякой
плоти настал предо Мною, ибо земля
наполнилась от них злодеяниями, и
вот, Я истреблю их с земли.

13 ויאמר אלהים לנח קץ כל־בָּשָׂר בָּא לִפְנֵי כִּי־מָלְאָה

הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת־הָאָרֶץ:

ואמר יי לנח קצא דכל בסרא עלת לקדמי ארי
אתמליאת ארעא חטופין מן קדם עובדיהון בישא
והא אנא מחבלהון עם ארעא

Rashi

קץ כל בשר. כל מקום שאתה מוצא זנות ועבודה זרה, אנדרולמוסיא באה לעולם והורגת טובים ורעים:

כי מלאה הארץ חמס. לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל (סנהדרין קח,א):

את הארץ. כמו מן הארץ. ודומה לו, (שמות ט,כט) כצאתי את העיר, מן העיר. (מ"א טו,כג) חלה את רגליו, מן רגליו. דבר אחר, את הארץ, עם הארץ. שאף ג' טפחים של עומק המחרישה נמוחו ונטשטשו (ב"ר לא,ז):

Сделай себе ковчег из кипарисного
дерева, с отделениями сделай ковчег,
и осмоли его внутри и снаружи
смолою.

14 עֲשֵׂה לָךְ תֵּבָת עֲצֵי-גֹפֶר ^{sulfur} קִנִּים ^{nest} תַּעֲשֶׂה

אֶת־הַתֵּבָה וְכִפַּרְתָּ אֹתָהּ מִבֵּית וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר:

עֲבַד לָךְ תֵּבָתָא דְאָעִין דְקִדְרוֹם מְדוּרִין תַּעֲבִיד יָת
תֵּבָתָא וְתַחֲפִי יָתָהּ מְגוּ וּמִבְּרָא בְּכּוֹפֶרָא

Rashi

עשה לך תבת. הרבה ריוח והצלה לפניו. ולמה הטריחו בבנין זה. כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה, ושואלין אותו, מה זאת לך. והוא אומר להם, עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם (תנחומא נח ה), אולי ישובו: עצי גפר. כך שמו. ולמה ממין זה. על שם גפרית שנגזר עליהם להמחות בו: קנים. מדורים מדורים לכל בהמה וחיה: בכפר. זפת בלשון ארמי. ומצינו בגמרא כופרא (שבת סזא). בתיבתו של משה על ידי שהיו המים תשים, דיה בחומר מבפנים וזפת מבחוץ. ועוד, כדי שלא יריח אותו צדיק ריח רע של זפת. אבל כאן, מפני חוזק המים זפתה מבית ומבחוץ (ב"ר לא, י):

И вот как ты должен сделать его:
триста локтей длина ковчега,
пятьдесят локтей ширина его, и
тридцать локтей вышина его.

15 וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה אָרְךָ הַתֵּבָה

חֲמִשִּׁים אַמָּה רָחְבָּהּ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתָהּ:

וְזֶה דְתַעֲבִיד יָתָהּ תֵּלַת מֵאָה אַמִּין אָרְכָּא דְתֵבָתָא
חֲמִשִּׁין אַמִּין פְּתִיָה וְתֵלַתִּין אַמִּין רֹמְהָ

Просвет сделай в ковчеге, и в локоть
окончи его кверху, и дверь в ковчеге
сделай с боку его, нижний, второй и
третий ярус устрой в нем.

16 צֹהַר | תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה וְאֶל־אַמָּה תִּכְלָנָה ^{a light}

מִלְמַעְלָה וּפֶתַח הַתֵּבָה בְּצִדָּהּ תַּשְׁלִים תַּחְתִּיִּם ^{under me} שְׁנִיִּם

וּשְׁלֹשִׁים תַּעֲשֶׂה:

נְהוֹר תַּעֲבִיד לַתֵּבָתָא וְלֹאֲמָתָא תִּשְׁכַּלְלִינָה מִלְעֵלָא
וְתַרְעָא דְתֵבָתָא בְּסִטְרָה תִּשְׂוִי מְדוּרִין אַרְעִין תַּנְיָנִין
וְתֵלִיתָאִין תַּעֲבִידָנָה

Rashi

צהר. יש אומרים חלון, ויש אומרים אבן טובה המאירה להם (ב"ר שם):
ואל אמה תכלנה מלמעלה. כסויה משופע ועולה עד שהוא קצר מלמעלה ועומד על אמה, כדי שיזובו המים למטה (מכאן ומכאן, ס"א אינו):

בצדה תשים. שלא יפלו הגשמים בה:

תחתים שנים ושלשים. ג' עליות זו על גב זו. עליונים לאדם אמצעים למדור תחתיים לזבל (שם): (יז)

А Я, вот, Я наведу потоп водный на
землю, чтобы истребить всякую
плоть, в которой дух жизни, из-под
неба; все, что на земле, погибнет.

וְאֲנִי הַנְּנִי מִבְּיָא אֶת־הַמָּבּוּל מַיִם עַל־הָאָרֶץ לְשַׁחַת
כָּל־בָּשָׂר אֲשֶׁר־בָּ רֹחַ חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם כֹּל
וְאֲנִי הָאָנָּה אֲנִי מִיָּתִי יְתֵ טוֹפָנָה מַיָּא עַל אֶרֶעָא לְחַבְלָא
כָּל בְּסָרָא דִּי בֵּה רֹחָא דְחַיִּי מִתַּחַת שָׁמַיָּא כָּל דִּי
בְּאֶרֶעָא יָמוּת

17 וְאֲנִי הַנְּנִי מִבְּיָא אֶת־הַמָּבּוּל מַיִם עַל־הָאָרֶץ לְשַׁחַת

כָּל־בָּשָׂר אֲשֶׁר־בָּ רֹחַ חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם כֹּל

to breathe
out

אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ יִגָּע :

Rashi

ואני הנני מביא. הנני מוכן להסכים עם אותם שזרזוני ואמרו לפני כבר (תהלים ח,ה) מה אנוש כי תזכרנו:
מבול. שבלה את הכל. שבלבל את הכל. שהוביל את הכל מן הגבוהה לנמוך. וזהו לשון אונקלוס שתרגם טופנא, שהציף את
הכל והביאם לבבל שהיא עמוקה. לכך נקראת שנער, שנעצרו שם כל מתי מבול (ס"א מימי, וכן הגיה מהרש"ל בחכמת
שלמה במסכת שבת [ק"ג,ב]):

Но Я поставлю завет Мой с тобою, и
войдешь в ковчег ты, и сыны твои и
жена твоя и жены сынов твоих с
тобою.

וְהִקְמַתִּי אֶת־בְּרִיתִי אִתְּךָ וּבָאתָ אֶל־הַתֵּבָה אִתְּךָ וּבְנֶיךָ
וְאִשְׁתְּךָ וְנָשֵׁי־בְנֶיךָ אִתְּךָ:
וְאֶקֶם יְתֵ קִיָּמִי עִמָּךְ וְתַעֲוֹל לְתִבּוֹתָא אִתְּךָ וּבְנֶיךָ וְאִתְּךָ
וְנָשֵׁי בְנֶיךָ עִמָּךְ

18 וְהִקְמַתִּי אֶת־בְּרִיתִי אִתְּךָ וּבָאתָ אֶל־הַתֵּבָה אִתְּךָ וּבְנֶיךָ

וְאִשְׁתְּךָ וְנָשֵׁי־בְנֶיךָ אִתְּךָ:

Rashi

והקמותי את בריתי. ברית היה צריך על הפירות שלא ירקבו ויעפשו, ושלא יהרגוהו רשעים שבדור (ב"ר לא,יב)
אתה ובניך ואשתך. האנשים לבד והנשים לבד. מכאן שנאסרו בתשמיש המטה (שם):

А из всего живущего, от всякой
плоти, по два из всякого введи в
ковчег, чтобы сохранить их в живых
вместе с тобою; мужского пола и
женского пусть будут они.

וּמִכָּל־דְּחַי מִכָּל בֶּסֶרָא תְּרִין מִכָּלָא תַעֲיִל לְתַבּוּתָא
לְקִימָא עִמָּךְ דְּכַר וְנוקְבָא יְהוֹן

19 וּמִכָּל־הַחַי מִכָּל־בֶּשָׂר שְׁנַיִם מִכָּל תָּבִיא אֶל־הַתֵּבָה
לְהַחֲיָת אִתָּךְ זָכָר וְנוקְבָה יְהִי:

Rashi

ומכל החי. אפילו שדים (חגיגה טז):

שנים מכל. מן הפחות שבהם לא פחתו משנים, אחד זכר ואחד נקבה:

Из птиц по роду их, и из скота по
роду его, из всех гадов земных по
роду их, по два из всех пусть войдут к
тебе, чтобы сохранить их в живых.

מִעוֹפֹא לְזוּנְהֵי וּמִן בְּעִירָא לְזִנָּה וּמִכָּל רֶחֶשָׂא דְאַרְעָא
לְזוּנְהֵי תְּרִין מִכָּלָא יַעֲלוּן לְוִתְךָ לְקִימָא

a reptile or
any
other...

type

20 מִהָעוֹף לְמִינֵהוּ וּמִן־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ מִכָּל רֶמֶשׂ

הָאָדָמָה לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם מִכָּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחֲיֹת:

Rashi

מהעוף למינהו. אותן שדבקו במיניהם ולא השחיתו דרכם, ומאליהם באו. וכל שהתיבה קולטתו הכניס בה (ב"ר):

Ты же возьми себе из всего снадного,
что идет в пищу, и собери к себе, и
будет это тебе и им для пропитания.

וְאַתָּה סָב לָךְ מִכָּל מִיכָל דְּמִתְאַכֵּל וְתִכְנֹשׁ לְוִתְךָ וְיֵהִי
לָךְ וּלְהוֹן לְמִיכָל

21 וְאַתָּה קַח־לָךְ מִכָּל־מֵאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְאַסַּפְתָּ אֵלֶיךָ

she ate

וְהָיָה לָךְ וּלְהֵם לְאֹכְלָהּ :

И сделал Ной, — все, как повелел ему
Бог, так и сделал он.

וַעֲבַד נֹחַ כָּכָל דִּי פִקִּיד יְתָהּ יִי כֵן עֲבַד

22 וַיַּעַשׂ נֹחַ כָּכָל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים כֹּן עָשָׂה: (ס)

Rashi

ויעש נח. זה בנין התיבה (סנהדרין קח,ב):

שני

בראשית 7

И сказал Превечный Ною: войди ты и
весь дом твой в ковчег, ибо тебя
увидел Я праведным предо Мною в
поколении этом.

וַיֹּאמֶר יְיָ לְנוֹחַ עוֹל אֶתְּ וְכָל אֵינֶשׁ בֵּיתְךָ לְתִבּוֹתָא אֲרִי
יְתֵךְ חַזִּיתִי וְכֹאִי קִדְמִי בְּדָרָא הַדִּין

1 וַיֹּאמֶר יְהוָה לְנוֹחַ בֹּא-אִתָּהּ וְכָל-בֵּיתְךָ אֶל- הַתֵּבָה ^{ark}

כִּי-אִתְּךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בְּדוֹר הַזֶּה:

Rashi

ראיתי צדיק. ולא נאמר צדיק תמים. מכאן שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו, וכולו שלא בפניו (ב"ר לב, ג):

Из всякого чистого скота возьми себе
по семи, по семи, самца и самку его, а
из скота, который не чист, по два,
самца и самку его.

מְכַל בְּעִירָא דְכִיָּא תִסֵּב לָךְ שְׁבַעָא שְׁבַעָא דְכָר
וְנוֹקְבָא וּמִן בְּעִירָא דְלֹא אִיתְהָא דְכִיָּא הִיא תִרִין דְכָר
וְנוֹקְבָא

2 מְכַל | הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה תִּקַּח-לָךְ שְׁבַעָה שְׁבַעָה אִישׁ

וְאִשְׁתּוֹ וּמִן-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהוֹרָה הִוא שְׁנַיִם אִישׁ

וְאִשְׁתּוֹ:

Rashi

הטהורה. העתידה להיות טהורה לישראל. למדנו שלמד נח תורה (עירובין יח):

שבעה שבעה. כדי שיקריב מהם קרבן בצאתו (ב"ר לד, ט):

Также из птиц небесных по семи, по
семи, мужского пола и женского,
чтобы сохранить семя на всей земле.

אַף מִעוֹפֹא דְשָׁמַיָא שְׁבַעָא שְׁבַעָא דְכָר וְנוֹקְבָא לְקִיָּמָא
זְרַע עַל-אֶרֶץ כָּל-הָאָרֶץ

3 גַּם מִעוֹף הַשָּׁמַיִם שְׁבַעָה שְׁבַעָה זָכָר וְנוֹקְבָה לְחַיִּית

זְרַע עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ:

גם מעוף השמים וגו'. בטהורים הכתוב מדבר, ולמד סתום מן המפורש:

Ибо дней еще через семь буду
изливать дождь на землю сорок дней
и сорок ночей, и сотру всякое
существо, которое Я создал, с лица
земли.

4 כִּי לַיָּמִים עוֹד שִׁבְעָה אֲנֹכִי מִמָּטִיר עַל־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים

יָוֵם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וּמַחֲיִיתִי אֶת־כָּל־הַיְּקוּם אֲשֶׁר

עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה:

אֲרִי לְזֶמֶן יוֹמִין עוֹד שִׁבְעָה אֲנִי מַחֲת מְטָרָא עַל
אֲרֻעָא אַרְבָּעִין יָמִין וְאַרְבָּעִין לַיְלָן וְאַמְחִי יָת כָּל
יְקוּמָא דִּי עֲבָדַת מֵעַל אֲפִי אֲרֻעָא

כי לימים עוד שבעה. אלו שבעה ימי אבלו של מתושלח הצדיק (סנהדרין קח) שחס הקב"ה על כבודו ועכב את הפורענות.
צא וחשוב שנותיו של מתושלח ותמצא שהם כלים בשנת ת"ר שנה לחיי נח:
כי לימים עוד. מהו עוד, זמן אחר זמן. זה נוסף על ק"כ שנה:

ארבעים יום. כנגד יצירת הולד שקלקלו להטריח ליוצרם לצור צורת ממזרים (ב"ר ב,ה):

И сделал Ной все, как повелел ему
Превечный.

5 וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּהוּ יְהוָה:

וְעָבַד נֹחַ כְּכֹל דִּי פִקְדָּהּ יי

ויעש נח. זה ביאתו לתיבה:

И Ной был шести сот лет, когда потоп
водный явился на земле.

6 וַיָּנֹחַ בֶּן־שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְהַמָּבּוּל הָיָה מַיִם

עַל־הָאָרֶץ:

וַיָּנֹחַ בֶּר שֵׁשׁ מֵאָה שָׁנִין וְטוֹפָנָא הָוָה מֵיָא עַל אֲרֻעָא

И вошел Ной, и сыны его и жена его и
жены сынов его с ним, в ковчег, от вод
потопа.

7 וַיָּבֹא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי־בָנָיו אִתּוֹ אֶל־הַתֵּבָה מִפְּנֵי

מֵי הַמָּבּוּל:

וַעֲזָל נֹחַ וּבָנוּהִי וְאִתָּהֶּה וּנְשֵׁי בָנוּהִי עִמָּה לְתִבּוֹתָא מִן
קָדָם מֵי טוֹפָנָא

נח ובניו. האנשים לבד והנשים לבד, לפי שנאסרו בתשמיש המטה, מפני שהעולם שרוי בצער (תנחומא נח יא):
מפני מי המבול. אף נח מקטני אמנה היה. מאמין ואינו מאמין שיבא המבול, ולא נכנס לתיבה עד שדחקהו המים:

Из скота чистого, и из скота, который
не чист, и из птиц и из всего, что
ползает по земле,

מן בעִירָא דְכִיָּא וּמִן בְּעִירָא דִּי לִיתְהָא דְכִיָּא וּמִן עוֹפָא
וְכָל דִּי רָחֵשׁ עַל אַרְעָא

По два, по два вошли к Ною в ковчег,
мужского пола и женского, как
повелел Бог Ною.

תָּרִין תָּרִין עָלוּ לְוֹת נֹחַ לְתִבּוֹתָא דְכָר וְנוֹקְבָא כְּמָא דִּי
פָּקִיד יְיָ יֵת נֹחַ

8 מִן־הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינָנָה טְהוֹרָה

וּמִן־הָעוֹף וְכָל אֲשֶׁר־^{properly} רָמַשׁ עַל־הָאֲדָמָה:

9 שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ אֶל־נֹחַ אֶל־הַתֵּבָה זָכָר וּנְקֵבָה כָּאֲשֶׁר

צִוָּה אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ:

באו אל נח. מאליהן (ב"ר לב, ח):

שנים שנים. כלם הושוו במנין זה, מן הפחות היו שנים:

И было, через семь дней, явились
воды потопа на земле.

וַיְהִי לְזִמְנָא שִׁבְעַת יוֹמִין וַיְמִי טוּפָנָא הָוָה עַל אַרְעָא

В шестисотом году жизни Ноя, во
втором месяце, в семнадцатый день
месяца, в день сей, разверзлись все
источники глубокой бездны, и трубы
небесные открылись.

בְּשָׁנָה שֶׁת מָאָה שָׁנִין לַחַיֵּי נֹחַ בִּירְחָא תַנִּינָא בְּשִׁבְעַת
עֶשְׂרָא יוֹמָא לִירְחָא בְּיוֹמָא הַדִּין אֶתְבְּזְעוּ כָּל מְבוּעֵי
תַהוֹמָא רַבָּא וְכוּי שְׁמִיָּא אֶתְפְּתְחוּ

10 וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים וַיְמִי הַמַּבּוּל הָיָה עַל־הָאָרֶץ:

11 בְּשָׁנָה שֶׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה לַחַיֵּי־נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי

בְּשִׁבְעָה־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל־^{to cleave}

מַעֲיִנֹת^{spring} תַּהוֹם^{abyss} רַבָּה^{a lattice} וְאַרְבַּת הַשָּׁמַיִם נִפְתְּחוּ:

בחדש השני. רבי אליעזר אומר זה מרחשון, רבי יהושע אומר זה אייר (סנהדרין קח):

נבקעו. להוציא מימיהן:

תהום רבה. מדה כנגד מדה. הם חטאו ברבה רעת האדם (לעיל ו,ה), ולקו בתהום רבה (סנהדרין קח,א):

И был дождь на земле сорок дней и
сорок ночей.

12 וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה:

וַהֲוָה מִטְרָא נָחַת עַל אֶרֶץ אַרְבָּעִין יָמִין וְאַרְבָּעִין
לַיְלָון

Rashi

ויהי הגשם על הארץ. ולהלן הוא אומר, ויהי המבול. אלא כשהורידן, הורידן ברחמים. אם יחזרו יהיו גשמי ברכה, וכשלא
חזרו היו למבול:

ארבעים יום וגו'. אין יום ראשון מן המנין, לפי שאין לילו עמו. שהרי כתיב, ביום הזה נבקעו כל מעינות. נמצאו ארבעים יום
כלים בכ"ח בכסליו לרבי אליעזר שהחדשים נמנין כסדרן, אחד מלא ואחד חסר, הרי י"ב ממרחשון וכ"ח מכסליו:

В самый день сей вошел Ной, и Шем и
Хам и Иефет, сыны Ноя, и жена Ноя и
три жены сынов его с ними, в ковчег;

13 בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נֹחַ וְשֵׁם־וְחָם וְיִפֶּת בְּנֵי־נֹחַ וְאִשְׁתּוֹ

נֹחַ וְשְׁלִישֶׁת נְשֵׁי־בָנָיו אִתָּם אֶל־הַתֵּבָה:

בְּכָרָן יוֹמָא הָדִין עָאֵל נֹחַ וְשֵׁם וְחָם וְיִפֶּת בְּנֵי נֹחַ וְאִתָּת
נֹחַ וּתְלָתָא נְשֵׁי בְנוֹהֵי עֲמֹהוֹן לְתִבּוֹתָא

Rashi

בעצם היום הזה. למדך הכתוב שהיו בני דורו אומרים, אילו אנו רואים אותו נכנס לתיבה, אנו שוברים אותה והורגין אותו.
אמר הקב"ה, אני מכניסו לעיני כלם (ספרי האזינו שלו. ב"ר לב,ח) ונראה דבר מי יקום:

Они, и все звери по роду их, и всякий
скот по роду его, и все гады,
ползающие по земле, по роду их, и
все птицы по роду их, все летающие,
все крылатые.

14 הָמָּה וְכָל־חַיָּה לְמִינָהּ וְכָל־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְכָל־^{type}

a reptile or
any
other...

הָרֶמֶשׂ הָרֶמֶשׂ עַל־הָאָרֶץ לְמִינֵהוּ וְכָל־הָעוֹף

a little bird

לְמִינֵהוּ כָּל־צֶפֶר כָּל־כָּנָף:

אֲנוּן וְכָל חַיָּתָא לְזִנְה וְכָל בְּעִירָא לְזִנְה וְכָל רִחְשָׂא
דְּרִחְשׁ עַל אֶרֶץ לְזִנְהֵי וְכָל עוֹפָא לְזִנְהֵי כָּל צֶפֶר כָּל
דְּפִרָח

Rashi

צפור כל כנף. דבוק הוא. צפור של כל מין כנף, לרבות חגבים (חולין קלט, ב) (כנף זה לשון נוצה, כמו (ויקרא א, יז) ושסע אותו בכנפיו, שאפילו נוצתה עולה. אף כאן צפור, כל מין מראית נוצה):

И вошли они к Ною в ковчег, по два,
по два от всякой плоти, в которой дух
жизни.

15 וַיָּבֹאוּ אֵלֶיךָ אֶל־הַתֵּבָה שְׁנַיִם שְׁנַיִם מִכָּל־הַבֶּשָׂר

אֲשֶׁר־בּוֹ רוּחַ חַיִּים:

וְעָלוּ עִם נֹחַ לַתְּבוּתָא תְּרִין תְּרִין מִכָּל בִּשְׂרָא דִּי בֵּה
רוּחָא דְחַיִּי

И вошедшие, — мужеский и женский
пол всякой плоти вошли они, как
повелел ему Превечный; и затворил
Превечный за ним.

16 וְהָבֵאִים זָכָר וּנְקֵבָה מִכָּל־בֶּשָׂר בָּאוּ כָּאֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ

אֱלֹהִים וַיִּסְגֹּר יְהוָה בַּעֲדוֹ:

וְעָלִיא דְכָר וְנוֹקְבָא מִכָּל בִּשְׂרָא עָלוּ כְּמָא דִּי פִקִּיד
יְתֵה יְיָ וְאַגֵּן יְיָ (בְּמִימְרֵה) עָלוּהִי

Rashi

ויסגור ה' בעדו. הגין עליו שלא שברוה. הקיף התיבה דובים ואריות והיו הורגים בהם (ב"ר לב, ח). ופשוטו של מקרא, סגר כנגדו מן המים. וכן כל בעד שבמקרא, לשון כנגד הוא, (בראשית כ, יח) בעד כל רחם, (מ"ב ד, ד) בעדך ובעד בניך, (איוב ב, ד) עור בעד עור, (תהלים ג, ד) מגן בעדי, (ש"א יב, יט) התפלל בעד עבדיך, כנגד עבדיך:

שלישי

И был потоп сорок дней на земле, и
умножились воды, и понесли ковчег,
и он поднялся с земли.

17 וַיְהִי הַמָּבּוּל ^{flood} אַרְבָּעִים יוֹם עַל־הָאָרֶץ וַיִּרְבּוּ הַמַּיִם

וַיִּשְׂאוּ אֶת־הַתֵּבָה ^{ark} וַתָּרָם מֵעַל הָאָרֶץ:

וַהֲוָה טּוֹפָנָא אַרְבָּעִין יָמִין עַל אֶרְעָא וּסְגִיאוּ מַיָּא
וַנְטִלוּ יֵת תְּבוּתָא וַאֲתַרְמַת מֵעַל אֶרְעָא

Rashi

ותרם מעל הארץ. משוקעת היתה במים י"א אמה כספינה טעונה המשוקעת מקצתה במים (ב"ר לב, ט), ומקראות שלפנינו יוכיחו:

И усиливались воды, и весьма
умножались на земле, и плавал
ковчег по поверхности вод.

וּתְקִיפוּ מֵיָא וּסְגִיאוּ לַחֲדָא עַל אֶרֶעָא וּמִהֲלָכָא תְּבוּתָא
עַל אֶפֶי מֵיָא

18 וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם וַיִּרְבוּ מְאֹד עַל־הָאָרֶץ וַתֵּלֶךְ הַתֵּבָה

עַל־פְּנֵי הַמַּיִם:

Rashi

ויגברו. מאליהן;

И воды весьма, весьма усиливались на
земле, и покрылись все высокие горы,
какие под всем небом.

וּמֵיָא תְּקִיפוּ לַחֲדָא לַחֲדָא עַל אֶרֶעָא וְאֶתְחַפִּיאוּ כָּל
טוּרֵיָא רְמֵיָא דִּי תַּחוּת כָּל שָׁמַיָא

19 וְהַמַּיִם גָּבְרוּ מְאֹד מְאֹד עַל־הָאָרֶץ וַיִּכָּסּוּ כָּל־הַהָרִים

הַגְּבוּהִים אֲשֶׁר־תַּחַת כָּל־הַשָּׁמַיִם:

На пятнадцать локтей выше
усилились воды, и покрылись горы.

חֲמִשָּׁ עֶשְׂרֵי אַמִּין מִלְּעֵלָא תְּקִיפוּ מֵיָא וְאֶתְחַפִּיאוּ
טוּרֵיָא

20 חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְּמַעְלָה גָּבְרוּ הַמַּיִם וַיִּכָּסּוּ

הַהָרִים:

Rashi

חמש עשרה אמה מלמעלה. למעלה של כל גובה כל ההרים לאחר שהושוו המים לראשי ההרים (יומא ע"א):

И погибла всякая плоть, двигавшаяся
по земле, как птицы, так и скот и
звери и все гады, пресмыкавшиеся по
земле, и все люди.

וּמִית כָּל בְּשָׂרָא דְרַחֲשׁ עַל אֶרֶעָא בְּעוֹפָא וּבְבִיעֵרָא
וּבְחִיתָא וּבְכָל רַחֲשָׂא דְרַחֲשׁ עַל אֶרֶעָא וְכָל אֲנָשָׂא

21 וַיָּגוּעַ כָּל־בָּשָׂר | הָרֹמֵשׁ עַל־הָאָרֶץ בְּעוֹף
properly to breathe out

וּבְבִהֵמָה וּבְחַיָּה וּבְכָל־הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ עַל־הָאָרֶץ וְכָל

הָאָדָם:

Все, в чьих ноздрях было дыхание
жизни, из всего, что было на суше,
умерли.

כל די נשמתא רוחא דחייא באפוהי מכל די ביבששתא
מיתו

22 כל אשר נשמת-רוח חיים באפיו מכל אשר
בחרבה מתו: a desert

Rashi

נשמת רוח חיים. נשימה של רוח חיים:
אשר בחרבה. ולא דגים שבים (סנהדרין קח):

И стерлось всякое существо, которое
было на поверхности земли, от
человека до скота и гадов и птиц
небесных, и стерлись они с земли, и
остался только Ной и что было с ним
в ковчеге.

ומחא ית כל יקומא די על אפי ארעא מאנשא עד
בעירא עד רחשא ועד עופא דשמאי ואתמחיו מן
ארעא ואשתאר ברם נח ודי עמה בתבואתא

23 וימח ואת-כל-היקום | אשר | על-פני האדמה properly
מאדם עד-בהמה עד- למש' a reptile or
ועד-עוף השמים other...
וימחו מן-הארץ וישאר אד-נח ואשר אתו בתבה:

Rashi

וימח. לשון ויפעל הוא, ואינו לשון ויפעל. והוא מגזרת ויפן ויבן. כל תיבה שסופה ה"א כגון בנה מחה קנה, כשהוא נותן וי"ו
יו"ד בראשנה, נקוד בחירק תחת היוד:
אך נח. לבד נח, זהו פשוטו. ומדרש אגדה (ב"ר) גונח וכוהה דם מטורח הבהמות והחיות. ויש אומרים שאיחר מזונות לארי
והכישו. ועליו נאמר (משלי יב, א), הן צדיק בארץ ישולם:

И были сильны воды на земле сто
пятьдесят дней.

ותקיפו מיא על ארעא מאה וחתמין יומין

24 ויגברו המים על-הארץ חמשים ומאת יום:

בראשית 8

И вспомнил Бог о Ное и о всех зверях
и о всем скоте, которые были с ним в
ковчеге, и навел Бог ветер на землю, и
стихли воды.

וַדְּכִירַ יְיָ יֵת נֹחַ וְיֵת כָּל חַיָּתָא וְיֵת כָּל בְּעִירָא דִּי עִמָּהּ
בְּתִבּוֹתָא וַאֲעֵבֶר יְיָ רוּחָא עַל אֶרֶץ וַנַּחוּ מִיָּא

1 וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֶת כָּל־חַיָּה וְאֶת־כָּל־הַבְּהֵמָה

אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל־הָאָרֶץ

to weave a
trap

וַיִּשְׁכּוּ הַמַּיִם:

Rashi

ויזכור אלהים. זה השם מדת הדין הוא. ונהפכה למדת רחמים על ידי תפלת הצדיקים. ורשעתן של רשעים הופכת מדת רחמים למדת הדין (ב"ר לג,ג), שנאמר (בראשית ו,ה-ז) וירא ה' כי רבה רעת האדם וגו', ויאמר ה' אמחה והוא שם מדת רחמים: ויזכור אלהים את נח וגו'. מה זכר להם לבהמות זכות שלא השחיתו דרכם קודם לכן (תנחומא ישן נח יא), ושלא שמשו בתיבה:

ויעבר אלהים רוח. רוח תנחומין והנחה עברה לפניו:

על הארץ. על עסקי הארץ:

וישכו. כמו (אסתר ב,א) כשוך חמת המלך, לשון הנחת חמה:

И закрылись источники бездны и
трубы небесные, и прекратился
дождь с неба.

וַאֲסָתְּכּוּ מַבּוּעֵי תְּהוֹמָא וְכוֹי שְׁמַיָּא וְאִתְּכְּלִי מִטָּרָא מִן
שְׁמַיָּא

2 וַיִּסְתְּכּוּ וַיִּסְתְּכּוּ מַעֲיֵנֹת תְּהוֹם וְאִרְבַּת הַשָּׁמַיִם

a lattice

abyss

spring

to shut up

וַיִּכְלֹא הַגָּשָׁם מִן־הַשָּׁמַיִם:

to restrict

Rashi

ויסכרו מעינות. כשנפתחו כתיב (לעיל ז,יא) כל מעינות, וכאן אין כתיב כל. לפי שנשתיירו מהם אותן שיש בהם צורך לעולם, כגון חמי טבריא וכיוצא בהם (סנהדרין קח,א): ויכלא. וימנע, כמו (תהלים מ,יב) לא תכלא רחמך, (בראשית כג,ו) לא יכלה ממך:

И воды стекали с земли, стекая
постепенно, и убыли воды к концу ста
пятидесяти дней.

3 וַיָּשְׁבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ הַלֵּוֹף וַיָּחָסְרוּ הַמַּיִם
מִקְצֵה חֲמִשִּׁים וּמֵאֵת יוֹם:

וַתָּבוּ מַיָּא מֵעַל אֶרֶעָא אֲזִלִּין וַתִּיבִין וַחֲסָרוּ מַיָּא מִסֹּף
מֵאָה וְחֲמִשִּׁין יוֹמִין

Rashi

מקצה חמשים ומאת יום. התחילו לחסור, והוא אחד בסיון (סדר עולם פ"ד). כיצד. בכ"ז בכסליו פסקו הגשמים, הרי ג'
מכסליו וכ"ט מטבת הרי ל"ב. ושבת ואדר וניסן ואייר קי"ח, הרי ק"נ:

И остановился ковчег в седьмом
месяце, в семнадцатый день месяца,
на горах Араратских.

4 וַתָּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בִּשְׁבַע־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
עַל הָרֵי אֲרָרָט:

וַנָּחַת תִּבּוֹתָא בִּירְחָא שְׁבִיעָאָה בִּשְׁבַעַת עָשָׂר יוֹמָא
לִירְחָא עַל טוֹרֵי קָרְדוֹ

Rashi

בחדש השביעי. סיון, והוא שביעי לכסליו, שבו פסקו הגשמים:
בשבעה עשר יום. מכאן אתה למד שהיתה התיבה משוקעת במים י"א אמה. שהרי כתיב בעשירי באחד לחדש נראו ראשי
ההרים, זה אב שהוא עשירי למרחשון לירידת גשמים. והם היו גבוהים על ההרים חמש עשרה אמה, וחסרו מיום אחד בסיון
עד אחד באב חמש עשרה אמה לששים יום. הרי אמה לד' ימים. נמצא שבט"ז בסיון לא חסרו אלא ד' אמות, ונחה התיבה
ליום המחרת. למדת שהיתה משוקעת י"א אמה במים שעל ראשי ההרים:

И воды убывали постепенно до
десятого месяца; в десятом месяце, в
первый день месяца, показались
вершины гор.

5 וְהַמַּיִם הָיוּ הַלֵּוֹף וַחֲסֹר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי ^{tenth} בָּעֲשִׂירִי
בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רָאשֵׁי הַהָרִים:

וּמַיָּא הָווּ אֲזִלִּין וַחֲסָרִין עַד יְרְחָא עֲשִׂירָאָה בָּעֲשִׂירָאָה
בְּחֹד לִירְחָא אֲתִתְזִיאוּ רִישֵׁי טוֹרֵיָא

Rashi

בעשירי וגו' נראו ראשי ההרים. זה אב, שהוא עשירי למרחשון שהתחיל הגשם. ואם תאמר הוא אלול, ועשירי לכסליו שפסק
הגשם, כשם שאתה אומר בחדש השביעי סיון, והוא שביעי להפסקה. אי אפשר לומר כן. על כרחך, שביעי אי אתה מונה
אלא להפסקה. שהרי לא כלו ארבעים יום של ירידת גשמים ומאה וחמשים של תגבורת המים עד אחד בסיון. ואם אתה אומר
שביעי לירידה, אין זה סיון. והעשירי אי אפשר למנות אלא לירידה. שאם אתה אומר להפסקה, והוא אלול, אי אתה מוצא

בראשון באחד לחדש חרבו המים מעל הארץ. שהרי מקץ ארבעים משנראו ראשי ההרים שלח את העורב. וכ"א יום הוחיל בשליחות היונה, הרי ששים יום משנראו ראשי ההרים עד שחרבו פני האדמה. ואם תאמר באלול נראו, נמצא שחרבו במרחשון, והוא קורא אותו ראשון, ואין זה אלא תשרי שהוא ראשון לבריאת עולם, ולרבי יהושע הוא ניסן:

И было, спустя сорок дней, открыл
Ной окно ковчега, которое он сделал.

6 וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת־חַלּוֹן הַתֵּבָה

אֲשֶׁר עָשָׂה:

וַהֲוָה מִסּוֹף אַרְבָּעִין יוֹמִין וַיִּפְתַּח נֹחַ יֵת כְּוֹת תִּבְוֹתָא דִּי

עֲבָד

Rashi

מקץ ארבעים יום. משנראו ראשי ההרים:

את חלון התיבה אשר עשה. לצהר (ב"ר לגה), ולא זה פתח התיבה העשוי לביאה ויציאה:

И выпустил ворона; но тот отлетал и
прилетал, пока не высохли воды на
земле.

7 וַיִּשְׁלַח אֶת־הָעֹרֵב וַיֵּצֵא יָצוֹא וְשׁוֹב עַד־יִבָּשֶׁת הַמַּיִם

מֵעַל הָאָרֶץ:

וַיִּשְׁלַח יֵת עוֹרְבָא וְנִפְק מִפִּק וְתִיב עַד דִּיבִישׁוּ מֵיָא

מֵעַל אֶרְעָא

Rashi

יצוא ושוב. הולך ומקיף סביבות התיבה ולא הלך בשליחותו. שהיה חושדו על בת זוגו, כמו ששנינו באגדת חלק (סנהדרין

קח,ב):

עד יבשת המים. פשוטו כמשמעו. אבל מדרש אגדה (ב"ר לגה), מוכן היה העורב לשליחות אחרת בעצירת גשמים בימי אליהו, שנאמר (מלכים א' יז), והעורבים מביאים לו לחם ובשר:

И он выпустил от себя голубя, чтобы
видеть, уменьшились ли воды на
поверхности земли.

8 וַיִּשְׁלַח אֶת־הַיּוֹנָה מֵאֹתוֹ לִרְאוֹת הֲקָלוּ הַמַּיִם מֵעַל פְּנֵי

הָאָדָמָה:

וַיִּשְׁלַח יֵת יוֹנָה מִלּוֹתָהּ לְמַחֲזִי הַקָּלִיאוּ מֵיָא מֵעַל אֶפִּי

אֶרְעָא

Rashi

וישלח את היונה. לסוף ז' ימים. שהרי כתיב ויחל עוד ז' ימים אחרים, מכלל זה אתה למד שאף בראשונה הוחיל ז' ימים: וישלח. אין זה לשון שליחות אלא לשון שלוח. שלחה ללכת לדרכה, ובזו יראה אם קלו המים, שאם תמצא מנוח לא תשוב

אליו:

Но голубь не нашел места покоя для ступни ноги своей, и возвратился к нему в ковчег, потому что воды были на поверхности всей земли; и он протянул руку свою, и взял его, и внес его к себе в ковчег.

וְלֹא אִשְׁפַּחַת יוֹנָה מְנוּחַ לְפָרֶסֶת רַגְלָהּ וְתָבַת לְיָתֶהּ
לְתִבּוֹתָא אֲרִי מִיָּא עַל אִפִּי כָּל אֲרָעָא וְאוֹשִׁיט יָדָהּ
וְנִסְבָּה וְאַעִּיל יָתָהּ לְיָתֶהּ לְתִבּוֹתָא

И помедлил еще семь дней других, и опять выпустил голубя из ковчега.

וְאוֹרִיךְ עוֹד שִׁבְעָא יוֹמִין אַחֲרָנִין וְאוֹסִיף שְׁלַח יֵת יוֹנָה
מִן תִּבּוֹתָא

9 וְלֹא־מָצָאָהּ הַיּוֹנָה מְנוּחַ^{quiet} לְכַף־רַגְלָהּ וּתָשָׁב אֵלָיו

אֶל־הַתֵּבָה כִּי־מַיִם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ

וַיִּקְחָהּ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו אֶל־הַתֵּבָה:

10 וַיַּחַל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרָיִם וַיִּסֹּף שְׁלַח אֶת־הַיּוֹנָה

מִן־הַתֵּבָה:

Rashi

ויחל. לשון המתנה. וכן (איוב כט, כא) לי שמעו ויחלו, והרבה יש במקרא:

И голубь прилетел к нему в вечернее время, и вот, масличный лист, сорванный, во рту у него; и узнал Ной, что воды уменьшились на земле.

וְאַתָּה לְיָתֶהּ יוֹנָה לְעֵדוֹן רִמְשָׁא וְהָא טָרֵף זִיתָא תָּבִיר
נִחִית בְּפֹמָה וַיֵּדַע נֹחַ אֲרִי קָלִיאוּ מִיָּא מַעַל אֲרָעָא

11 וּתְבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לָעֵת עֶרֶב וְהָיָה עֲלֶיהָ־זֵית טָרֵף בִּפִּיהָ

וַיֵּדַע נֹחַ כִּי־קָלוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ:

Rashi

טרף בפיה. אומר אני שזכר היה. לכן קוראו פעמים לשון זכר, ופעמים לשון נקבה, לפי שכל יונה שבמקרא לשון נקבה, כמו (שה"ש ה, יב) כיונים על אפיקי מים רוחצות, (יחזקאל ז, טז) כיוני הגאיות כולם הומות, (הושע ז, יא) כיונה פותה:

טרף. חטף. ומדרש אגדה, לשון מזון. ודרשו (עירובין יח, ב) בפיה, לשון מאמר. אמרה, יהיו מזונותי מרורין כזית בידו של הקב"ה ולא מתוקין כדבש בידי בשר ודם:

И помедлил еще семь дней других, и выпустил голубя, но тот более уже не возвращался к нему.

12 וַיַּחֲלֵ עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרַיִם וַיִּשְׁלַח אֶת־הַיּוֹנָה
וְלֹא־יָסְפָה שׁוֹב־אֵלָיו עוֹד:

וְאֹרִיךְ עוֹד שְׁבַעַת יוֹמִין אַחֲרָיִן וַיִּשְׁלַח יְת יוֹנָה וְלֹא
אוֹסִיפֶת לְמָתוֹב לְיָתָה עוֹד

Rashi

וייחל. הוא לשון ויחל, אלא שזה לשון ויפגעל, וזה לשון ויתפגעל. ויחל וימתין, וייחל ויתמתן:

И было, в шесть сот первом году, в первом месяце, к первому дню месяца; иссякли воды на земле; и снял Ной палубу ковчега, и посмотрел, и вот, обсохла поверхность земли.

13 וַיְהִי בְּאַחַת וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה בְּרֵאשׁוֹן בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ
חָרְבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ וַיִּסָּר נֹחַ אֶת־מִכְסֵּה הַתֵּבָה
וַיֵּרָא וְהִנֵּה חָרְבוּ פְּנֵי הָאָדָמָה:

וַהֲיָה בְּשֶׁת מֵאָה וְחָד שָׁנִין בְּקִדְמָאָה בְּחֹד לִירְחָא
נְגֻבּוּ מֵיָא מֵעַל אֶרְעָא וְאַעֲדִי נֹחַ יְת חוֹפְאָה דְּתִבּוֹתָא
וְחִזָּא וְהָא נְגֻבּוּ אִפִּי אֶרְעָא

Rashi

בראשון. לרבי אליעזר הוא תשרי ולרבי יהושע הוא ניסן (ר"ה יב):
חרבו. נעשה כמין טיט שקרמו פניה של מעלה:

А во втором месяце, в двадцать седьмой день месяца, осушилась земля.

14 וּבַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה וָעֶשְׂרִים יוֹם לַחֹדֶשׁ יִבָּשָׁה
הָאָרֶץ: (ס)

וּבִירְחָא תַנְיָנָא בְּעֶשְׂרִין וְשִׁבְעָא יוֹמָא לִירְחָא יִבִּישָׁת
אֶרְעָא

Rashi

בשבעה ועשרים. וירידתן בחדש השני ב"ז בחדש (סדר עולם פ"ד. ב"ר לגז), אלו י"א ימים שהחמה יתירה על הלבנה.
שמשפט דור המבול שנה תמימה היה (עדיות ב,י. ב"ר כח,ט):
יבשה. נעשה גריד כהלכתה:

רביעי

И говорил Бог Ною, сказав:

15 וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ לֵאמֹר:

וּמִלֵּיל יְיָ עִם נֹחַ לְמִימָר

Выйди из ковчега, ты, и жена твоя и сыны твои и жены сынов твоих с тобою.

16 צֵא מִן הַתֵּבָה ^{ark} אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבְנֶיךָ וּנְשֵׁי־בְנֶיךָ אִתְּךָ:

פּוֹק מִן תִּבּוֹתָא אַתָּה וְאִתְתָּךְ וּבְנֶיךָ וּנְשֵׁי בְנֶיךָ עִמָּךְ

Rashi

אתה ואשתך וגו'. איש ואשתו. כאן התיר להם תשמיש המטה (ב"ר לד,ז)

Всех животных, которые с тобою, от всякой плоти, как птиц, так и скот, и всех гадов, ползающих по земле, выведи с тобою, и пусть разводятся на земле, и пусть плодятся и множатся на земле.

17 כָּל־הַחַיָּה אֲשֶׁר־אִתְּךָ מִכָּל־בֶּשָׂר בְּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־

a reptile or any other...

הָרֶמֶשׂ הָרֶמֶשׂ ^{properly} עַל־הָאָרֶץ הוּצָא [הֵיצָא] אִתְּךָ

וְשָׂרְצוּ בָאָרֶץ וּפְרוּ וּרְבוּ עַל־הָאָרֶץ:

כָּל חַיָּתָא דְעִמָּךְ מִכָּל בְּשָׂרָא בְּעוֹפָא וּבַבְּעִירָא וּבְכָל רֶחֶשׂא דְרֶחֶשׂ עַל אֲרֻעָא אִפִּיק עִמָּךְ וַיְתִילְדוּן בְּאֲרֻעָא וַיִּפְשׁוּן וַיִּסְגּוּן עַל אֲרֻעָא

Rashi

הוצא. הוצא כתיב היצא קרי. היצא, אמור להם שיצאו. הוצא, אם אינם רוצים לצאת הוציאם אתה:

ושרצו בארץ. ולא בתיבה. מגיד שאף הבהמה והעוף נאסרו בתשמיש:

И вышел Ной, и сыны его и жена его и жены сынов его с ним.

18 וַיֵּצֵא־נֹחַ וּבְנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי־בְנָיו אִתּוֹ:

וּנִפְק נֹחַ וּבְנוֹהֵי וְאִתְתָּהּ וּנְשֵׁי בְנוֹהֵי עִמָּהּ

Все животные, все гады и все птицы,
все движущееся на земле, по родам
своим, вышли из ковчега.

כָּל חַיָּתָא כָּל רֶחֶשׂא וְכָל עוֹפֵא כָּל דְּרָחֵשׂ עַל אַרְעָא
לְיִרְעֵיתָהוֹן נִפְקוּ מִן תְּבוּתָא

Rashi

למשפחתיהם. קבלו עליהם על מנת לידבק במינו:

И устроил Ной жертвенник
Превечному, и взял из всякого скота
чистого и из всех птиц чистых, и
вознес всесожжения на жертвеннике.

וּבָנָא נֹחַ מִדְבָּחָא קָדָם יי וְנָסִיב מִכָּל בְּעִירָא דְּכִיָּא
וּמִכָּל עוֹפֵא דְּכִי וְאָסִיק עֲלֹן בְּמִדְבָּחָא

Rashi

מכל הבהמה הטהורה. אמר, לא צוה לי הקב"ה להכניס מאלו ז' אלא כדי להקריב קרבן מהם (ב"ר פ' כ"ו ופ' ל"ד, ט):

И обонял Превечный благоухание, и
сказал Превечный в сердце Своем: не
буду более проклинать землю из-за
человека, ибо образ помышления
сердца человека — зло от юности его,
и не буду более поражать всего
живущего, как Я сделал.

וְקָבִיל יי בְּרִיעוּא יֵת קוֹרְבָנָה וְאָמַר יי בְּמִימְרָהּ לָא
אוֹסֵף לְמִילֵט עוֹד יֵת אַרְעָא בְּדִיל חוֹבֵי אֲנָשָׂא אֲרִי
יִצְרָא לְבָא דְּאֲנָשָׂא בִישׁ מְזַעֲרָה וְלֹא אוֹסֵף עוֹד
לְמַמְחֵי יֵת כָּל דְּחֵי כְּמָא דְּעַבְדִּית

Rashi

19 כָּל־חַיָּה כָּל־הָרֶמֶשׂ וְכָל־הָעוֹף כָּל רוֹמֵשׁ עַל־הָאָרֶץ
לְמִשְׁפַּחְתֵּיהֶם יֵצְאוּ מִן־הַתְּבָה:

20 וַיִּבְנוּ נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקַּח מִכָּל | הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה
וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בְּמִזְבֵּחוֹ:

21 וַיֵּרַח יְהוָה אֶת־רִיחַ הַנִּיחֹחַ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־לִבּוֹ

לֹא־אֶסֶף לְקַלֵּל עוֹד אֶת־הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם כִּי
יֵצֵר לֵב הָאָדָם רָע מִנַּעֲרֻו וְלֹא־אֶסֶף עוֹד לְהַכּוֹת
אֶת־כָּל־חַי כִּי כָאֲשֶׁר עָשִׂיתִי:

מנעריו. מנעריו כתיב. משונער לצאת ממעי אמו ניתן בו יצר הרע (שם לד, י. ירושלמי ברכות ג,ה):

לא אסף. ולא אסף. כפל הדבר לשבועה. הוא שכתוב (ישעי' נד,ט) אשר נשבעתי מעבור מי נח. ולא מצינו בה שבועה אלא זו שכפל דבריו, והיא שבועה. וכן דרשו חכמים במסכת שבועות (דף לז):

Впредь, во все дни земли, посев и жатва, и холод и тепло, и лето и зима, и день и ночь да не прекращаются.

22 עַד כָּל־יְמֵי הָאָרֶץ זָרַע וְקָצִיר
וְקָרָא וְחָם
וְקָיָץ וְחֹרֶף וְיוֹם וְלַיְלָה לֹא יִשְׁכָּתוּ:

עוֹד כָּל יוֹמֵי אֶרֶעָא זְרוּעָא וַחֲצֵדָא וְקוֹרָא וְחוּמָא

וְקִיטָא וְסִתּוּא וַיִּמָּם וְלִילִיָּא לֹא יִבְטְלוּן

Rashi

עוד כל ימי הארץ וגו' לא ישבתו. ו' עתים הללו שני חדשים לכל אחד ואחד, כמו ששנינו חצי תשרי ומרחשון וחצי כסליו וזרע. חצי כסליו וטבת וחצי שבט קור (ס"א חורף) וכו', בבבא מציעא קג) (ס"א עוד כל ימי, כלומר תמיד, כמו עוד טומאתו (בז):

קור. קשה מחורף:

חורף. עת זרע שעורים וקטניות להחריפין להתבשל מהר. קור הוא חצי שבט ואדר וחצי ניסן:

קציר. חצי ניסן ואייר וחצי סיון:

קִיץ. הוא זמן לקיטת תאנים וזמן שמייבשים אותן בשדות ושמו קִיץ, כמו (שמואל_ב טז,ו)והלחם והקִיץ לאכול הנערים:
 חום. הוא סוף ימות החמה, חצי אב ואלול וחצי תשרי שהעולם חם ביותר, כמו ששנינו במסכת יומא (כט,א), שלהי קייטא
 קשי מקייטא:

לד,יא):

לא יישבתו. לא יפסקו כל אלה מלהתנהג כסדרן:

בראשית 9

И благословил Бог Ноя и сынов его, и сказал им: плодитесь, и множьтесь, и наполняйте землю.

1 וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֶת־בְּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ

וּמִלֹּאֵי אֶת־הָאָרֶץ:

וּבְרִיךְ יְיָ יֵת נַח וְיֵת בְּנוּהֵי וְאַמֵּר לְהוֹן פּוֹשִׁי וְסִגּוּ וּמְלוֹ
יֵת אֶרְעָא

И боязнь и страх пред вами да будет
на всех животных земных и на всех
птицах небесных; как все, что
движется на земле, так и все рыбы
морские — в ваши руки отданы они.

וְדָחַלְתְּכוֹן וְאִימְתְּכוֹן תְּהִי עַל כָּל חַיֹּת אֶרֶץ וְעַל כָּל
עוֹפֹף דְּשָׁמַיָא בְּכָל דִּי תִרְחִישׁ אֶרֶץ וּבְכָל נוֹיֵי יָמָא
בִּידְכוֹן יִהְיוּ מְסִירִין

2 וּמִוִּרְאֵכְכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל־חַיֵּי הָאָרֶץ וְעַל

כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם בְּכָל־אֲשֶׁר תִּרְמֹשׁ הָאָדָמָה וּבְכָל־דָּגֵי
הַיָּם בְּיָדְכֶם נִתְּנוּ:

Rashi

וחתכם. ואימתכם, כמו (איוב ו, כא) תראו חתת. ואגדה, לשון חיות. שכל זמן שהתינוק בן יומו חי, אין אתה צריך לשומרו מן העכברים. עוג מלך הבשן מת, צריך לשומרו מן העכברים, שנאמר ומוראכם וחתכם יהיה. אימתי יהיה מוראכם על החיות, כל זמן שאתם חיים (סנהדרין צח. שבת קנא, ב):

Все движущееся, что живет, вам да
будет в пищу, как зелень травную даю
вам все.

כָּל רִחְשָׂא דְהוּא חַי לָכוֹן יְהִי לְמִיכָל כִּירוֹק עֲשֻׁבָּא
יְהִיבִית לָכוֹן יֵת כָּלָא

she ate

3 כָּל־רִמָּשׁ אֲשֶׁר הוּא־חַי לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ

properly

כִּירֶק יֵעֻשׁב נִתְּנִי לָכֶם אֶת־כָּל:

Rashi

לכם יהיה לאכלה. שלא הרשיתי לאדם הראשון בשר אלא ירק עשב, ולכם, כירק עשב שהפקרתי לאדם הראשון, נתתי לכם את כל (סנהדרין קט):

Только плоти с жизнью её, с кровью
её, не ешьте.

בְּרֶם בְּשָׂרָא בְּנִפְשָׁהּ דְּמָה לָא תִכְלוּן

4 אֲדַבְּשֶׁר בְּנִפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכְלוּ:

Rashi

בשר בנפשו. אסר להם אבר מן החי, כלומר כל זמן שנפשו בו לא תאכלו הבשר (שם נז, א):
בנפשו דמו. בעוד נפשו בו:
בשר בנפשו לא תאכלו. הרי אבר מן החי. ואף בנפשו דמו לא תאכלו, הרי דם מן החי (שם נט, א):

Особенно же вашу кровь, для вашей
жизни, взыщу Я, от всякого зверя
взыщу ее, и от руки человека, от руки
всякого собрата его, взыщу жизнь
человека.

5 וְאֵךְ אֶת־דַּמְכֶם לְנַפְשֵׁיכֶם אֶדְרֹשׁ מִיַּד כָּל־חַיָּה

אֶדְרֹשְׁנִי וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אֶחָיו אֶדְרֹשׁ אֶת־נַפְשִׁי

הָאָדָם:

וּבְרֶם יֵת דְּמִכּוֹן לְנַפְשֵׁיכֶם אֶתְבַּע מִיַּד כָּל חַיָּתָא

אֶתְבַּעְנָה וּמִיַּד אָנָּשָׁא מִיַּד גִּבְרָא דִּישׁוּד יֵת דְּמָא

דְּאֶחָוֵי אֶתְבַּע יֵת נַפְשָׁא דְּאָנָּשָׁא

Rashi

ואך את דמכם. אף על פי שהתרתי לכם נטילת נשמה בבהמה, את דמכם אדרוש מהשופך דם עצמו:

לנפשותיכם. אף החונק עצמו, אף על פי שלא יצא ממנו דם:

מיד כל חיה. לפי שחטאו דור המבול והופקרו למאכל חיות רעות לשלוט בהן, שנאמר (תהלים מט, יג) נמשל כבהמות נדמו,

לפיכך הוצרך להזהיר עליהן את החיות (שבת קנא, ב):

ומיד האדם. מיד ההורג במזיד ואין עדים, אני אדרוש:

מיד איש אחיו. מיד שהוא אוהב לו כאח והרגו שוגג אני אדרוש, אם לא יגלה ויבקש על עונו לימחל, שאף השוגג צריך

כפרה. ואם אין עדים לחייבו גלות, והוא אינו נכנע, הקדוש ברוך הוא דורש ממנו. כמו שדרשו רבותינו, והאלהים אנה לידו

(שמות כא, יג) במסכת מכות (י, ב), הקדוש ברוך הוא מזמנן לפונדק אחד וכו':

Кто прольет кровь человека, — того
кровь да будет пролита человеком,
ибо по образу Божию создал Он
человека.

6 שִׁפְךָ דָּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים

עָשָׂה אֶת־הָאָדָם:

דִּישׁוּד דְּמָא דְּאָנָּשָׁא בְּסַעְדִּין עַל מִימַר דִּינְיָא דְּמָה

יִתְשֹׁד אֲרִי בְּצֶלְמָא דִּי עֶבֶד יֵת אָנָּשָׁא

Rashi

באדם דמו ישפך. אם יש עדים המיתוהו אתם. למה, כי בצלם אלהים וגו':

עשה את האדם. זה מקרא חסר. וצריך להיות עשה העושה את האדם, וכן הרבה במקרא:

Вы же плодитесь и множьтесь,
разрожайтесь на земле, и множьтесь
на ней.

7 וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ וּשְׂרִצּוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ־בָהּ: (ס)

וְאַתּוֹן פּוֹשׁוּ וְסִגּוּ אֶת־לִידוֹ בְּאֶרְעָא וְסִגּוּ בֵּהּ

ואתם פרו ורבו. לפי פשוטו, הראשונה (לעיל א, כח) לברכה (כתובות ה, א), וכאן לצווי. ולפי מדרשו (ב"ר לד, י) להקיש מי שאינו עוסק בפריה ורביה לשופך דמים (יבמות סה):

חמישי

И сказал Бог Ною и сынам его с ним
так:

8 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ וְאֶל־בָּנָיו אִתּוֹ לֵאמֹר:

וַיֹּאמֶר יי לְנֹחַ וּלְבָנוֹהִי עִמָּה לְמִימָר

Я же, вот, Я поставлю завет Мой с
вами и с потомством вашим после вас,

9 וְאֲנִי הִנְנִי מֵקִים אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת־זֶרְעְכֶם

וְאֲנִי הָאֵל אֲנִי מֵקִים יְתִי קִימִי עִמָּכֶם וְעִם בְּנֵיכֶם
בְּתָרִיכוֹן

אֶחָדֵיכֶם:

ואני הנני. מסכים אני עמך. שהיה נח דואג לעסוק בפריה ורביה עד שהבטיחו הקדוש ברוך הוא שלא לשחת העולם עוד (תנחומא נח יא), וכן עשה. ובאחרונה אמר לו, הנני מסכים לעשות קיום וחזוק ברית להבטחתי, ואתן לך אות:

И со всяким существом живым,
которое с вами, как с птицами, так и
со скотом и со всеми зверями
земными, которые с вами, от всех
вышедших из ковчега до всех
животных земли;

10 וְאֵת כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם בְּעוֹף בְּבִהְמָה

וּבְכָל־חַיַּת הָאָרֶץ אִתְּכֶם מִכָּל יֹצֵאֵי הַתֵּבָה ^{ark} לְכָל

חַיַּת הָאָרֶץ:

וְעִם כָּל נֶפֶשׂא חַיָּתא דְּעִמָּכֶם בְּעוֹפָא בְּבִיעִירָא וּבְכָל
חַיַּת אֶרֶצָא דְּעִמָּכֶם מִכָּל יֹצְאֵי תִבְוֹתָא לְכָל חַיַּת
אֶרֶצָא

חית הארץ אתכם. הם המתהלכים עם הבריות:

מכל יוצאי התבה. להביא שקצים ורמשים:

לכל חית הארץ. להביא המזיקין שאינן בכלל החיה אשר אתכם, שאין הילוכן עם הבריות:

Поставлю завет Мой с вами, что не
будет опять истреблена всякая плоть
водами потопа, и не будет более
потопа для опустошения земли.

וְאָקָם יְת קִימִי עֲמֹכּוֹן וְלֹא יִשְׁתַּיְצִי כָּל בֶּשָׂרָא עוֹד מִמִּי
טוֹפָנָא וְלֹא יִהְיֶה עוֹד טוֹפָנָא לְחֻבְלָא אֶרְעָא

Rashi

והקימותי. אעשה קיום לבריתי. ומהו קיומו, את אות הקשת, כמו שמסיים והולך:

И сказал Бог: вот знамение завета,
который Я полагаю между Мною и
вами и всяким существом живым,
которое с вами, в роды на веки.

וַאֲמַר יי דָּא אֵת קָיָם דִּי אָנָּא יְהִי בֵּין מִימְרֵי וּבִינֵינוּ
וּבֵין כָּל נַפְשָׁא חַיָּתָא דִּי עֲמֹכּוֹן לְדָרֵי עֲלָמָא

Rashi

לדרת עולם. נכתב חסר. שיש דורות שלא הוצרכו לאות לפי שצדיקים גמורים היו, כמו דורו של חזקיהו מלך יהודה, ודורו של
רבי שמעון בן יוחאי (ב"ר לה, ב):

Радугу Мою положил Я в облаке, и
она да будет знамением завета между
Мною и землею.

יְת קִשְׁתִּי יְהִיבִית בְּעַנְנָא וְתִהְיֶה לְאֵת קָיָם בֵּין מִימְרֵי וּבֵין
אֶרְעָא

И будет, когда наведу облако на
землю, и появится радуга в облаке,

וְיִהְיֶה בְּעַנְנוֹתֵי עֲנָנָא עַל אֶרְעָא וְתִתְחַזֵּי קִשְׁתָּא בְּעַנְנָא

Rashi

בענני ענן. כשתעלה במחשבה לפני להביא חשך ואבדון לעולם:

11 וְהִקְמַתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְלֹא־יִכָּרֵת כָּל־בָּשָׂר עוֹד
מִמִּי הַמַּבּוּל ^{flood} וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחַת הָאָרֶץ:

12 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֹאת אוֹת־הַבְּרִית אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי
וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם:

13 אֶת־קִשְׁתִּי נִתְּתִי בְּעַנָּן וְהִיְתָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵין
הָאָרֶץ:

14 וְהָיָה בְּעַנְנֵי עָנָן עַל־הָאָרֶץ וְנִרְאָתָה הַקֶּשֶׁת בְּעַנָּן:

То вспомню завет Мой, который
между Мною и вами и всяким
существом живым, по всякой плоти, и
воды не сделаются более потопом для
истребления всякой плоти.

וְדָכִירָנָא יְתֵי קִמִּי דִּי בֵין מִימְרֵי וּבִינִיכּוֹן וּבֵין כָּל נִפְשָׁא
חֵיתָא בְּכָל בְּשָׂרָא וְלֹא יְהִי עוֹד מַיָּא לְטוּפָנָא לְחִבְלָא
כָּל בְּשָׂרָא

Как только будет радуга в облаке, то
увиджу ее, чтобы вспомнить вечный
завет между Богом и всяким
существом живым, по всякой плоти,
которая на земле.

וְתֵהִי קִשְׁתָּא בְּעֻנָּא וְאַחֲזִנָּה לְמַדְכֵּר קִים עָלֵם בֵּין
מִימְרָא דִּי וּבֵין כָּל נִפְשָׁא חֵיתָא בְּכָל בְּשָׂרָא דִּי עַל
אַרְעָא

15 וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ

חַיָּה בְּכָל־בָּשָׂר וְלֹא־יְהִיָּה עוֹד הַמַּיִם לְמַבּוּל לְשָׁחַת

כָּל־בָּשָׂר:

16 וְהִיְתָה הַקִּשְׁת׃ בְּעֻנָּן וְרָאִיתִיהָ לְזִכָּר בְּרִית עוֹלָם בֵּין

אֱלֹהִים וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ:

Rashi

בין אלהים ובין כל נפש חיה. בין מדת הדין של מעלה, וביניכם (שם ג). שהיה לו לכתוב ביני ובין כל נפש חיה. אלא זהו
מדרשו, כשתבא מדת הדין לקטרג עליכם (לחייב אתכם), אני רואה את האות ונוכר:

И сказал Бог Ною: вот знамение
завета, который Я поставил между
Мною и всякою плотию, которая на
земле.

וְאָמַר יי' לְנוֹחַ דָּא אֶת קִים דִּי אַקְמִית בֵּין מִימְרֵי וּבֵין
כָּל בְּשָׂרָא דִּי עַל אַרְעָא

17 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־נוֹחַ זֹאת אוֹת־הַבְּרִית אֲשֶׁר הִקְמַתִּי

בֵּינִי וּבֵין כָּל־בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ: (פ)

Rashi

זאת אות הברית. הראהו הקשת ואמר לו, הרי האות שאמרתי:

שישי

И были сыны Ноя, вышедшие из ковчега, Шем и Хам и Иефет; Хам же был отец Ханаана.

18 וַיְהִיו בְּנֵי־נֹחַ הַיָּצְאִים מִן־ הַתֵּבָה^{ark} שֵׁם וְחָם וְיֶפֶת וְחָם

הוא אבי כנען:

וַיְהִיו בְּנֵי נֹחַ דִּי נִפְקוּ מִן תְּבוֹתָא שֵׁם וְחָם וְיֶפֶת וְחָם
הוא אבוי דְּכְנַעַן

Rashi

וחם הוא אבי כנען. למה הוצרך לומר כאן. לפי שהפרשה עסוקה ובאה בשכרותו של נח, שקלקל בה חם, ועל ידו נתקלל כנען, ועדיין לא כתב תולדות חם ולא ידענו שכנען בנו. לפיכך הוצרך לומר כאן וחס הוא אבי כנען:

Эти трое были сыны Ноя, и от этих-то распространилось все земленаселение.

19 שְׁלֹשָׁה אֱלֹהִים בְּנֵי־נֹחַ וּמֵאֵלֶּה נִפְצָה^{to dash to pieces} כָּל־הָאָרֶץ:

תִּלְתָּא אֱלִין בְּנֵי נֹחַ וּמֵאֱלִין אֲתַבְּדִרוּ כָּל אֶרֶעָא

И Ной, земледелец, впервые насадил виноградник.

20 וַיִּחַל נֹחַ אִישׁ הָאָדָמָה וַיִּטַּע כֶּרֶם:

וַיִּשְׂרִי נֹחַ גִּבְר פִּלַּח בְּאֶרֶעָא וַיַּצִּיב כֶּרֶמָא

Rashi

ויחל. עשה עצמו חולין (ב"ר לו, ג). שהיה לו לעסוק תחלה בנטיעה אחרת: איש האדמה. אדוני האדמה, כמו (רות א, ג) איש נעמי: ויטע כרם. כשנכנס לתיבה הכניס עמו זמורות ויחורי תאנים (ב"ר שם):

И выпил вина, и опьянел, и обнажил себя посреди шатра своего.

21 וַיִּשְׂתֵּי מִן־הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְּגַל בְּתוֹךְ אֹהֶלֶה:

וַיִּשְׂתִּי מִן חֶמְרָא וַרְוִי וְאֲתַגְלִי בְּגוּ מִשְׁכְּנִיה

Rashi

ויתגל. לשון ויתפעל:

אהלו. אהלה כתיב, רמז ל" שבטים (תנחומא ישן נח ס"כ) שנקראו על שם שומרון שנקראת אהלה, שגלו על עסקי היין, שנאמר (עמוס ו, ו) השותים במזרקי יין (ב"ר לו, ד):

И увидел Хам, отец Ханаана, срамоту
отца своего, и рассказал это двум
братьям своим вне дома.

22 וַיֵּרָא חָם אָבִי כְנָעַן אֶת עֲרוֹת אָבִיו וַיַּגֵּד לְשְׁנֵי-אֶחָיו
בְּחוּץ:

וַחֲזָא חָם אָבוֹהֵי דְכְנַעַן יְת עֲרִיתָא דְאָבוֹהֵי וְחָוִי לְתַרְיָן
אֶחָוֵהִי בְשׁוּקָא

Rashi

וירא חם אבי כנען. יש מרבתינו אומרים כנען ראה והגיד לאביו, לכך הוזכר על הדבר ונתקלל (ב"ר):
וירא את ערות אביו. יש אומרים סרסו (סנהדרין ע,א), ויש אומרים רבעו (ב"ר):

И взяли Шем и Иефет одежду, и,
положили ее оба на плеча свои, и
пошли задом, и покрыли срамоту
отца своего, а лица их обращены
назад, так что срамоты отца своего не
видали они.

23 וַיִּקְחֻ שֵׁם וַיֵּפֶת אֶת-הַשְּׂמֹלָה וַיִּשְׁימוּ עַל-שִׁכְמָם שְׂנִיָּהֶם
וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיִת וַיִּכְסּוּ אֶת עֲרוֹת אֲבִיהֶם וּפְנֵיהֶם
אַחֲרָיִת וְעֲרוֹת אֲבִיהֶם לֹא רָאוּ:

backward

וַנְּסִיב שֵׁם וַיֵּפֶת יְת פְּסוּתָא וְשׁוּי עַל פְּתַף תְּרִיָּהּ
וַאֲזָלוּ מְחֻזְרִין וַחֲפִיאוּ יְת עֲרִיתָא דְאָבוֹהֵן וַאֲפִיָּהּ
מְחֻזְרִין וְעֲרִיתָא דְאָבוֹהֵן לֹא חָזוּ

Rashi

ויקח שם ויפת. אין כתיב ויקחו, אלא ויקח. לימד על שם שנתאמץ במצוה יותר מיפת, לכך זכו בניו לטלית של ציצית. ויפת
זכה לקבורה לבניו, שנאמר (יחזקאל לט,יא) אתן לגוג מקום שם קבר. וחם שבזה את אביו, נאמר בזרעו (ישעיה כד, כ) כן ינהג
מלך אשור את שבי מצרים ואת גלות כוש נערים וזקנים ערום ויחף וחשופי שתי וגו' (סנהדרין ע. תנחומא נח טו. ב"ר לוי):
ופניהם אחורנית. למה נאמר פעם שניה. מלמד, שכשקברו אצלו והוצרכו להפוך עצמם לכסותו, הפכו פניהם אחורנית (ב"ר
לו,ו):

Когда Ной проснулся от вина своего,
то узнал, что сделал с ним меньший
сын его.

24 וַיִּקְץ נֹחַ מִיֵּינוֹ וַיֵּדַע אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה-לּוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן:

to awake

וַאֲתַעַר נֹחַ מִחֻמְרָה וַיֵּדַע יְת דִּי עֲבַד לֵה בְרָה וְעִירָא

Rashi

בנו הקטן. הפסול והבוזי, כמו (ירמיה מט,טו) הנה קטן נתתיך בגוים, בזוי באדם:

И сказал: да будет проклят Ханаан!
рабом рабов да будет он братьям
своим.

25 וַיֹּאמֶר אֲרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאַחָיו:

וַאֲמַר לִיט כְּנָעַן עֶבֶד פֶּלַח עֲבָדִין יִהְיֶה לְאַחָיו

Rashi

ארור כנען. אתה גרמת לי שלא אוליד בן רביעי אחר לשמשני. ארור בנך רביעי להיות משמש את זרעם של אלו הגדולים, שהוטל עליהם טורח עבודתי מעתה (ב"ר לו, ז). ומה ראה חם שסרסו. אמר להם לאחיו, אדם הראשון שני בנים היו לו, והרג זה את זה בשביל ירושת העולם (שם ה). ואבינו יש לו ג' בנים ועודנו מבקש בן רביעי:

Потом сказал: да будет благословен
Превечный, Бог Шема! и да будет
Ханаан рабом ему!

26 וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי שָׁם וַיְהִי כְנָעַן עֶבֶד לָמוֹ:

וַאֲמַר בְּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵה דָשָׁם וַיְהִי כְנָעַן עֲבָדָא לְהוֹן

Rashi

ברוך ה' אלהי שם. שעתיד לשמור הבטחתו לזרעו לתת להם את ארץ כנען:
ויהי. להם כנען למס עובד:

Да расширит Бог Иефета, и да
обитают он в шатрах Шема, и да будет
Ханаан рабом ему!

27 יִפְתָּהּ אֱלֹהִים לִיפְתָּהּ וַיִּשְׁכֹּן בְּאַהֲלֵי־שָׁם וַיְהִי כְנָעַן

to open

עֶבֶד לָמוֹ:

יִפְתִּי יְיָ לִיפְתָּהּ וַיִּשְׁכְּנוּ בְּמִשְׁכְּנֵה דָשָׁם וַיְהִי כְנָעַן
עֲבָדָא לְהוֹן

Rashi

יפת אלהים ליפת. מתורגם יפתי, ירחיב.
וישכון באהלי שם. ישרה שכינתו בישראל. ומדרש חכמים (יומא י, א), אף על פי שיפת אלהים ליפת, שבנה כורש שהיה מבני
יפת בית שני, לא שרתה בו שכינה. והיכן שרתה, במקדש ראשון שבנה שלמה שהיה מבני שם:
ויהי כנען עבד. אף משיגלו בני שם ימכרו להם עבדים מבני כנען:

И жил Ной после потопа триста
пятьдесят лет.

28 וַיְחִי־נֹחַ אַחֵר הַמַּבּוּל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַחֲמִשִּׁים

flood

שָׁנָה:

וַחֲיָא נֹחַ בְּתַר טוֹפָנָא תַלַּת מֵאָה וַחֲמִשִּׁין שָׁנִין

И было всех дней Ноя девять сот
пятьдесят лет; и он умер.

וְהָיוּ כָּל יְמֵי נֹחַ תִּשְׁעַת מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים וְשָׁנָה וַיָּמָת: (פ)

29 וַיְהִי כָל־יְמֵי־נֹחַ תִּשְׁעַת מֵאוֹת שָׁנָה וְחֲמִשִּׁים שָׁנָה

בראשית 10

И вот радословие сынов Ноевых,
Шема, Хама и Иефета; у них родились
дети после потопа.

וְאֵלֶּיךָ תוֹלְדֵת בְּנֵי נֹחַ שֵׁם חָם וַיֵּפֶת וְאַתִּילִידוֹ לְהוֹן בְּנֵי
בֶּתֶר טוֹפְנָא

Сыны Иефета: Гомер и Магог и Мадай
и Иаван и Тувал и Мешех и Тирас.

בְּנֵי יֵפֶת גֹּמֶר וּמָגוֹג וּמָדַי וַיֹּון וְתוֹבֶל וּמֶשֶׁחַ וְתִירָס

1 וְאֵלֶּה תוֹלְדֵת בְּנֵי־נֹחַ שֵׁם חָם וַיֵּפֶת וַיִּוְלְדוּ לָהֶם

בָּנִים אַחֲרֵי הַמָּבּוּל:

2 בְּנֵי יֵפֶת גֹּמֶר וּמָגוֹג וּמָדַי וַיֹּון וְתוֹבֶל וּמֶשֶׁחַ וְתִירָס:

Rashi

ותירס. זו פרס (בראשית רבה לו, א. יומא שם):

И сыны Гомера: Ашкеназ и Рифат и
Тогарма.

וּבְנֵי גֹמֶר אֲשַׁכְנַז וְרִיפָת וְתוֹגַרְמָה

И сыны Иавана: Элиша и Таршиш,
Китты и Доданы.

וּבְנֵי יוֹן אֵילִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ כִּתִּים וְדֹדָנִים

3 וּבְנֵי גֹמֶר אֲשַׁכְנַז וְרִיפָת וְתוֹגַרְמָה:

4 וּבְנֵי יוֹן אֵילִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ כִּתִּים וְדֹדָנִים:

От них расселились народы
приморий в землях своих, каждый по
языку своему, по родам своим, по
племенам своим.

מֵאֵלֶּיךָ אֶתְפָּרְשׁוּ נְגוֹת עַמֵּמִיָּא בְּאַרְעֵהוֹן גְּבֵר לְלִישָׁנָה
לְזִרְעֵיתָהוֹן בְּעַמֵּמִיָּהוֹן

И сыны Хама: Куш и Мицраим и Пут
и Ханаан.

וּבְנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם וּפּוּט וְכַנְעַן

И сыны Куша: Сева и Хавила и Савта и
Раама и Савтеха. И сыны Раамы: Шева
и Дедан.

וּבְנֵי כּוּשׁ סֶבָא וְחַוִּילָה וְרַעְמָה וְסִבְתָּכָא וּבְנֵי
רַעְמָה שָׁבָא וְדֶדָן

И Куш родил Нимрода; этот начал
быть сильным на земле.

וְכוּשׁ אֹלִיד יֵת נִמְרֹד הוּא שָׂרִי לְמַהְיֵי גְבֵר תְּקִיף
בְּאַרְעָא

Он был сильный ловец пред
Превечным; посему говорится: как
Нимрод сильный ловец пред
Превечным.

הוּא הָיָה גְבֵר תְּקִיף קָדָם יי' עַל כֵּן יִתְאַמֵּר כְּנִמְרֹד
גְבֵר תְּקִיף קָדָם יי'

5 מֵאֵלֶּה נִפְרְדּוּ אַיִי הַגּוֹיִם בְּאַרְצֵתָם אִישׁ לְלִשְׁנֹ
לְמִשְׁפַּחְתָּם בְּגוֹיֵיהֶם:

6 וּבְנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם וּפּוּט וְכַנְעַן:

7 וּבְנֵי כּוּשׁ סֶבָא וְחַוִּילָה וְרַעְמָה וְסִבְתָּכָא וּבְנֵי
רַעְמָה שָׁבָא וְדֶדָן:

8 וְכוּשׁ יָלַד אֶת־נִמְרֹד הוּא הֵחָל לְהָיֹת גְּבֵר בְּאַרְצֵי:

Rashi

להיות גבור. להמריד כל העולם על הקב"ה בעצת דור הפלגה:

9 הוּא־הָיָה גְבֵר־ צֹיד לִפְנֵי יְהוָה עַל־כֵּן יִתְאַמֵּר
כְּנִמְרֹד גְּבוּר צֹיד לִפְנֵי יְהוָה:

the chase

Rashi

גבור ציד. צד דעתן של בריות בפיו ומטען למרוד במקום (ב"ר לז,ב):

לפני ה'. מתכוין להקניטו על פניו (תו"כ בחוקותי פ"ב,ב):

על כן יאמר. על כל אדם מרשיע בעזות פנים יודע רבונו ומתכוין למרוד בו יאמר זה כנמרוד גבור ציד (ב"ר):

И первое царство его составляли
Вавилон и Эрех и Аккад и Калне, в
земле Шинеар.

10 וְתָהִי רֵאשִׁית מַמְלַכְתּוֹ בָּבֶל וְאַרְרָךְ וְאַכַּד וְכַלְנֵה בְּאַרְצֵי

שִׁנְעָר:

וְהָיָה רִישׁ מַלְכוּתָהּ בָּבֶל וְאַרְרָךְ וְאַכַּד וְכַלְנֵה בְּאַרְעֵא
דְּבָבֶל

Из земли этой отправился он в
Ассирию, и построил Ниневию и
Рехобот-Ир и Келах,

11 מִן־הָאָרֶץ הַהִוא יָצָא אֲשׁוּר וַיִּבֶן אֶת־נִינְוָה וְאֶת־רֶחֱבֹת

עִיר וְאֶת־כֶּלַח:

מִן אֲרֵעָא (ס"א עִיצָה) הָהִיא נָפַק אֲתוּרָאָה וּבָנָא יֵת
נִינְוָה וְיֵת רֶחֱבֹת (נ"א רְחוּבִי) קֶרְתָּא וְיֵת כֶּלַח

Rashi

מן הארץ. כיון שראה אשור את בניו שומעין לנמרוד ומורדין במקום לבנות המגדל, יצא מתוכם (ב"ר לז,ד):

И Ресен, между Ниневиєю и Келлах;
она же город великий.

12 וְאֶת־רֶסֶן בֵּין נִינְוָה וּבֵין כֶּלַח הִוא הָעִיר הַגְּדֹלָה:

וְיֵת רֶסֶן בֵּין נִינְוָה וּבֵין כֶּלַח הִיא קֶרְתָּא רַבָּתָא

Rashi

העיר הגדולה. היא נינוה, שנאמר (יונה ג,ג) ונינוה היתה עיר גדולה לאלהים:

И Мицраим родил Лудов и Анамов и
Легабов и Нафтухов,

13 וּמִצְרַיִם יָלַד אֶת־ לֹדִים וְאֶת־ עֲנָמִים וְאֶת־
אֲנָמִים

a Ludite or
inhabitants...

וּמִצְרָאִי (בכל הס':וּמִצְרַיִם) אוֹלִיד יֵת לוֹדָאִי וְיֵת

Naphtuchim Lehabim
לְהָבִים וְאֶת־ נַפְתּוּחִים :

עֲנָמָאִי וְיֵת לְהָבָאִי וְיֵת נַפְתּוּחָאִי

Rashi

להבים. שפניהם דומים ללהב:

И Патрусов и Каслухов — откуда
вышли Филистимляне — и Кафторов.

וַיֵּת פְּתְרוּסָאִי וַיֵּת כְּסִלּוּחָאִי דִּי נִפְקוּ מִתַּמָּן פְּלִשְׁתָּאִי
וַיֵּת קַפּוּטְקָאִי

14 וְאֶת־פְּתֻרְסִים וְאֶת־כְּסִלְחִים אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִשָּׁם
Casluchim Pathrusite^a

פְּלִשְׁתִּים וְאֶת־כְּפֻתָּרִים : (ס)
Caphtorite^a
or native
of...

Rashi

פתרוסים ואת כסלוחים אשר יצאו משם פלשתים. משניהם יצאו. שהיו פתרוסים וכסלוחים מחליפין משכב נשותיהם אלו
לאלו, ויצאו מהם פלשתים (ב"ר לז,ה):

И Ханаан родил Цидона, первенца
своего, и Хета,

וַיִּכְנַעַן אֱוִלִיד יֵת צִידוֹן בְּכֹרָהּ וַיֵּת חֵת

15 וַיִּכְנַעַן יֵלֶד אֶת־צִידוֹן בְּכֹרוֹ וְאֶת־חֵת:

И Иевусея и Эморея и Гиргошея,

וַיֵּת יְבוּסָאִי וַיֵּת אֱמוֹרָאִי וַיֵּת גִּרְגָּשָׁאִי

16 וְאֶת־הַיְבוּסִי וְאֶת־הָאֱמֹרִי וְאֶת־הַגִּרְגָּשִׁי :
Girgashite Jebusite^a

И Хиввея и Аркея и Синея,

וַיֵּת חִוָּאִי וַיֵּת עֲרֻקָאִי וַיֵּת אֲנָתוּסָאִי

17 וְאֶת־הַחִוִּי וְאֶת־הָעֲרֻקִי וְאֶת־הַסִּינִי:
Arkite Hivite

И Арвадея и Цемарея и Хаматея; И
затем рассеялись племена
Ханаанские.

וַיֵּת אַרְוֵדָאִי וַיֵּת צֶמְרָאִי וַיֵּת חַמְתָּאִי וּבְתֵר כֵּן אֲתַבְּדְרוּ
זְרַעִית כְּנַעֲנָאִי

18 וְאֶת־הָאֲרֻדִי וְאֶת־הַצֶּמְרִי וְאֶת־הַחַמְתִּי וְאַחַר
Chamathite^a Tsemarite^a an Arvadite^a
or native of... or branch of... or citizen of...

נִפְצוּ מִשְׁפְּחוֹת הַכְּנַעֲנִי:

Rashi

ואחר נפצו. מאלה נפוצו, משפחות הרבה:

И были пределы Ханаанеев от
Цидона, по направлению к Герару, до
Аза, а по направлению к Седому и
Аморе и Адме и Цевоиму, — до
Леши.

19 וַיְהִי גְבוּל הַכְּנַעֲנִי מִצִּידוֹן בְּאַכָּה גְרָרָה עַד־עֵזָה בְּאַכָּה
סְדֹמָה וְעִמּוֹרָה וְאַדְמָה וְצִבְיִים עַד־לֶשֶׁע:

וַהֲיָה תְּחוּם כְּנַעֲנָאִי מִצִּידוֹן מְטִי לְגָרָר עַד עֵזָה מְטִי
לְסְדוֹם וְעִמּוֹרָה וְאַדְמָה וְצִבְיִים עַד לֶשֶׁע

Rashi

גבול. סוף ארצו. כל גבול לשון סוף וקצה:

באכה. שם דבר. ולי נראה כאדם האומר לחברו, גבול זה מגיע עד אשר תבא לגבול פלוני:

Эти суть сыны Хама, по родам их, по
языкам их, в землях их, по племенам
их.

20 אֵלֶּה בְּנֵי־חָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְלִשְׁנֹתָם בְּאַרְצֹתָם בְּגוֹיֵיהֶם:

(ס)

אֵלֶּין בְּנֵי חָם לְזִרְעֵיהֶן לְלִשְׁנֵיהֶן בְּאַרְעֵיהֶן
בְּעַמֻּמֵיהֶן

Rashi

ללשונותם בארצותם. אף על פי שנחלקו ללשונות וארצות, כולם בני חם הם:

И у Шема также были дети, у отца
всех сынов Эвера, у старшего брата
Иефетова.

21 וְלִשְׁם יֶלֶד גַּם־הוּא אָבִי כָּל־בְּנֵי־עֶבֶר אָחִי יֶפֶת הַגָּדוֹל:

וְלִשְׁם אֶתְיֵלִיד אָף הוּא אָבוֹהוֹן דְּכָל בְּנֵי עֶבֶר אָחוּהִי
דִּיפֶת רַבָּא

Rashi

אבי כל בני עבר. הנהר היה שם:

אחי יפת הגדול. איני יודע אם יפת הגדול, אם שם. כשהוא אומר (להלן יא'), שם בן מאת שנה וגו' שנתים אחר המבול, הוי אומר יפת הגדול. שהרי בן ת"ק שנה היה נח כשהתחיל להוליד (לעיל ו,א), והמבול היה בשנת שש מאות שנה (שם ז,ו). נמצא שהגדול בבניו היה בן מאה שנה. ושם לא הגיע למאה עד שנתים אחר המבול (ב"ר לז,ז):
אחי יפת. ולא אחי חם. שאלו שניהם כבדו את אביהם, וזה בזהו:

Сыны Шема: Элем и Ашур и
Арпахшад и Луд и Арам.

22 בְּנֵי שֵׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר וְאַרְפַּכְשָׁד וְלֹוד וְאַרָם:

בְּנֵי שֵׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר וְאַרְפַּכְשָׁד וְלֹוד וְאַרָם

И сыны Арама: Уц и Хул и Гетер и
Маш.

23 וּבְנֵי אָרָם עֹוֹץ וְחוּל וְגֵתֶר וּמָשׁ:

וּבְנֵי אָרָם עֹוֹץ וְחוּל וְגֵתֶר וּמָשׁ

И Арпахшад родил Шелаха, и Шелах
родил Эвера.

24 וְאַרְפַּכְשָׁד יָלַד אֶת־שֵׁלַח וְשֵׁלַח יָלַד אֶת־עֵבֶר:

וְאַרְפַּכְשָׁד אוֹלִיד יֵת שֵׁלַח וְשֵׁלַח אוֹלִיד יֵת עֵבֶר

И у Эвера родились два сына; имя
одному: Пелег, потому что в дни его
разделена была земля, а имя брату
его Иоктан.

25 וַלְעֵבֶר יָלַד שְׁנֵי בָנִים שֵׁם הָאֶחָד פֶּלֶג כִּי בַיָּמָיו נִפְלְגָה

הָאָרֶץ וְשֵׁם אֶחָיו יֶקֶטָן:

וַלְעֵבֶר אֶת־יָלִידוֹ תְּרִין בָּנִין שׁוֹם חָד פֶּלֶג אָרִי בְיוֹמוֹהִי
אֶת־פְּלִיגַת אֶרְעָא וְשׁוֹם אַחוּהִי יֶקֶטָן

Rashi

נפלגה. נתבלבלו הלשונות ונפוצו מן הבקעה, ונתפלגו בכל העולם. למדנו שהיה עבר נביא, שקרא שם בנו על שם העתיד (שם), ושנינו בסדר עולם (פ"א) שבסוף ימיו נתפלגו. שאם תאמר בתחלת ימיו, הרי יקטן אחיו צעיר ממנו והוליד כמה משפחות קודם לכן, שנאמר ויקטן ילד וגו', ואחר כך (להלן י"א) ויהי כל הארץ וגו'. ואם תאמר באמצע ימיו, לא בא הכתוב לסתום אלא לפרש. הא למדת שבשנת מות פלג נתפלגו: יקטן. שהיה עניו ומקטין עצמו (ב"ר לז,ז) לכך זכה להעמיד כל המשפחות הללו:

И Иоктан родил Алмодада и Шелефа
и Хацармовета и Иераха,

26 וַיִּקְטָן יָלַד אֶת־אֶלְמוֹדָד וְאֶת־שֵׁלֶף וְאֶת־חֲצַרְמוֹת

וְאֶת־יֶרַח:

וַיִּקְטָן אוֹלִיד יֵת אֶלְמוֹדָד וְיֵת שֵׁלֶף וְיֵת חֲצַרְמוֹת וְיֵת

יֶרַח

Rashi

חצרמות. על שם מקומו. דברי אגדה (ב"ר לז,ח):

И Гадорама и Узала и Диклу,

27 וְאֶת־הַדּוֹרָם וְאֶת־אוּזָל וְאֶת־דִּקְלָה:

וְיֵת הַדּוֹרָם וְיֵת אוּזָל וְיֵת דִּקְלָה

И Овала и Авимаэла и Шеву,

28 וְאֶת־עוֹבָל וְאֶת־אַבִּימָאֵל וְאֶת־שָׁבָא:

וְיֵת עוֹבָל וְיֵת אַבִּימָאֵל וְיֵת שָׁבָא

И Офира и Хавилу и Иовава; все эти
суть сыны Иоктана.

29 וְאֶת־אוֹפֵר וְאֶת־חַוִּילָה וְאֶת־יוֹבָב כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי יֶקֶטָן:

וְיֵת אוֹפֵר וְיֵת חַוִּילָה וְיֵת יוֹבָב כָּל אֶלֶּיִן בְּנֵי יֶקֶטָן

И было местожительство их от Меши
по направлению к Сфору, до горы
восточной.

30 וַיְהִי מוֹשְׁבָם מִמִּשְׁאָ בְּאֶמְכָּה סְפֶרָה הָרַ הַקָּדָם:

וַיְהִי מוֹתְבֵנְהוֹן מִמִּשְׁאָ מְטִי לְסֶפֶר טוֹר מְדִינָתָא

Эти суть сыны Шема, по родам их, по
языкам их, в землях их, по племенам
их.

31 אֵלֶּה בְּנֵי־שֵׁם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְלִשְׁנָתָם בְּאַרְצֹתָם לְגוֹיָהֶם:

אֶלֶּיִן בְּנֵי שֵׁם לְזִרְעֵיתָהוֹן לְלִישְׁנָהוֹן לְאַרְעֵיתָהוֹן

בְּעַמֻּמִּיהוֹן

Эти суть роды сынов Ноевых, по
родословию их, по племенам их, и от
этих-то расселились народы на земле
после потопа.

32 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־נֹחַ לְתוֹלְדֹתָם בְּגוֹיָהֶם וּמֵאֵלֶּה נִפְרְדּוּ

הַגּוֹיִם בְּאַרְצֵי אַחֵר הַמִּבּוּל: (פ)

אֶלֶּיִן זִרְעֵית בְּנֵי נֹחַ לְתוֹלְדֹתָהוֹן בְּעַמֻּמִּיהוֹן וּמֵאֶלֶּיִן

אֶת־פְּרָשׁוֹ עַמֻּמִּיָּא בְּאַרְעָא בְּתַר טוֹפָנָא

שביעי

בראשית 11

И был на всей земле один язык и
одинаковое наречие.

1 וַיְהִי כָּל־הָאָרֶץ שָׁפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֶחָדִים:

וַיְהִי כָּל אֶרֶץ לִישָׁן חָד וּמִמְלָל חָד

Rashi

שפה אחת. לשון הקודש:

ודברים אחדים. באו בעצה אחת, ואמרו, לא כל הימנו שיבור לו את העליונים, נעלה לרקיע ונעשה עמו מלחמה. דבר אחר, על יחידו של עולם. דבר אחר, ודברים אחדים (ס"א דברים חדים). אמרו, אחת לאלף ותרנ"ו שנים הרקיע מתמוטט כשם שעשה בימי המבול. בואו ונעשה לו סמוכות (ב"ר לו,):

И было, когда они двигались с
востока, нашли они долину в земле
Шинеар, и поселились там.

2 וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקֶּדֶם וַיִּמָּצְאוּ בְּקֶעֶה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר וַיֵּשְׁבוּ

שם:

וַיְהִי בְּמִטְלֵהוֹן בְּקִדְמִיתָא וְאַשְׁכְּחוּ בְּקִעְתָּא בְּאֶרֶץ
דְּבָבֵל וַיִּתְּבוּ תַּמָּן

Rashi

בנסעם מקדם. שהיו יושבים שם, כדכתיב למעלה ויהי מושבם וגו' הר הקדם, ונסעו משם לתור להם מקום להחזיק את כלם (ב"ר לח,ז), ולא מצאו אלא שנער:

И сказали друг другу: дай, наделаем
кирпичей и обожжем их огнем! —
Так стали у них кирпичи вместо
камней, и земляная смола стала у них
вместо глины.

וַאֲמָרוּ גֹבֵר לְחֶבְרָה הָבֹי נִרְמִי לְבָנִין וְנוֹקְדִינוּ בְּנוֹרָא
יֻקְדָּתָא (נ"י בְּנוֹרָא) וְהָיוּ לְהוֹן לְבִנְתָּא לְאַבְנָא
וְחִימָרָא הָיוּ לְהוֹן לְשִׁיעַ

3 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ הִבָּה נִלְבְּנָה לְבָנִים וְנִשְׂרָפָה
לְשִׂרְפָה וְהָיוּ לָהֶם הַלְבִּנָה לְאַבֵּן וְהַחֲמֹר הָיָה לָהֶם
לְחִמָּר:

Rashi

איש אל רעהו. אומה לאומה מצרים לכוש וכוש לפוט ופוט לכנען (שם ח):
הבה. הזמינו עצמכם. כל הבה לשון הזמנה הוא. שמכינים עצמן ומתחברים למלאכה או לעצה או למשא. הבה, הזמינו
אפרקליי"ר בלע"ז:
לבנים. שאין אבנים בבבל שהיא בקעה:
ונשרפה לשרפה. כך עושין הלבנים שקורין טוול"ש, שורפים אותן בכבשן:
לחמר. לטוח הקיר:

И сказали: дай, построим себе город
и башню, вершиною до небес, и
сделаем себе имя, чтобы мы не
рассеялись по лицу всей земли.

וַאֲמָרוּ הָבֹי נִבְנֶה לָּנוּ קִרְתָּא וּמִגְדָּלָא וְרִישָׁהּ מָטִי עַד
צֵית שָׁמַיָא וְנַעֲבִיד לָּנוּ שׁוּם דִּילְמָא נִתְבָּדַר עַל אַפֵּי
כָּל אֲרֻעָא

4 וַיֹּאמְרוּ הִבָּה | נִבְנֶה־לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בְּשָׁמַיִם
וְנַעֲשֶׂה־לָּנוּ שֵׁם פֶּן־נִפְּוֶץ עַל־פְּנֵי כָּל־הָאָרֶץ:

Rashi

פן נפוצ. שלא יביא עלינו שום מכה להפיצנו מכאן:

И сошел Превечный посмотреть
город и башню, которые строили
сыны человеческие.

5 וַיֵּרֶד יְהוָה לִרְאוֹת אֶת־הָעִיר וְאֶת־הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְנֵי

הָאָדָם:

וַאֲתַגְלִי יִי לְאֶתְפָּרֶעָא עַל עֹבְדֵי קִרְתָּא וּמִגְדָּלָא דִּי בְנוּ

בְּנֵי אַנְשָׂא

Rashi

וירד ה' לראות. לא הוצרך לכך, אלא בא ללמד לדוינים, שלא ירשיעו הנדון עד שיראו ויבינו. במדרש רבי תנחומא (נח יח):
בני האדם. אלא בני מי. שמא בני חמורים וגמלים. אלא בני אדם הראשון שכפה את הטובה, ואמר (לעיל ג, יב) האשה אשר
נתתה עמדי. אף אלו כפו בטובה למרוד במי שהשפיעם טובה ומלטם מן המבול (ב"ר ל, ט):

И сказал Превечный: вот, один народ,
и один язык у всех, и это начинают
они делать! — Ныне же не будет
тяжело для них все, что они ни
вздумают делать.

6 וַיֹּאמֶר יְהוָה הֵן עַם אֶחָד וּשְׂפָה אַחַת לְכָלָם וְזֶה

הַחֵלֶם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא־יִבְצֹר ^{to gather grapes} מֵהֶם כָּל אֲשֶׁר

^{to plan} יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת:

וַאֲמַר יִי הָא עַמָּא חַד וְלִישָׁן חַד לְכָלְהוֹן וְדִין דְּשָׂרִי

לְמַעַבְדּוֹ וְכַעַן לֹא יִתְמַנַּע מִנְהוֹן כָּל דְּחִשְׁבּוֹ לְמַעַבְדּוֹ

Rashi

הן עם אחד. כל טובה זו יש עמהן שעם אחד הם ושפה אחת לכולם, ודבר זה החלו לעשות:
החלם. כמו אמרם, עשותם. להתחיל הם לעשות:
לא יבצר מהם וגו' לעשות. בתמיה. יבצר, לשון מניעה, כתרגומו. ודומה לו (תהלים עו, ג) יבצור רוח נגידים:

Дай, сойдем и смешаем там язык их,
чтобы они не понимали — один
языка другого.

7 הָבֵה נִרְדָּה וְנִבְלָה שֵׁם שְׂפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ ^{to overflow}

אִישׁ שְׂפַת רֵעֵהוּ:

הָבוּ נִתְגְּלִי וְנִבְלָבֵל תִּמְן לִישְׁנָהוֹן דְּלֹא יִשְׁמְעוֹן (גְּבַר)

אִנְשׁ לִישָׁן חֲבֵרָה

Rashi

הבה נרדה. בבית דינו נמלך מענותותו היתירה (תנחומא נח יח):
הבה. מדה כנגד מדה. הם אמרו הבה נבנה, והוא כנגדם מדד ואמר הבה נרדה (תנחומא ישן נח כה):
ונבלה. ונבלבל. נו"ן משמש בלשון רבים וה"א אחרונה יתירה כה"א של נרדה:

לא ישמעו. זה שואל לבנה, וזה מביא טיט, וזה עומד עליו ופוצע את מוחו (ב"ר לח, י):

И рассеял их Превечный оттуда по
лицу всей земли, и перестали они
строить город.

8 וַיִּפֶּץ יְהוָה אֹתָם מִשָּׁם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וַיַּחֲדְלוּ לִבְנוֹת

הָעִיר:

וּבִדְרַי יִתְהוֹן מִתְמָן עַל אִפִּי כָל אֶרֶץ וּמָנְעוּ לְמִבְנֵי
(נ"י וְאֶתְמָנַע מִלְמִבְנֵי) קִרְתָּא

Rashi

ויפץ ה' אותם משם. בעולם הזה סנהדרין קז, ב) מה שאמרו פן נפוצ נתקיים עליהם. הוא שאמר שלמה (משלי י, כד) מגורת
רשע היא תבואנו:

Посему дали имя ему: Вавел, потому
что там смешал Превечный язык всей
земли, и оттуда рассеял их
Превечный по лицу всей земли.

9 עַל־כֵּן קָרָא שְׁמָהּ בָּבֶל כִּי־שָׁם בָּלַל יְהוָה שְׂפָתַי

כָּל־הָאָרֶץ וּמִשָּׁם הִפְצִצָם יְהוָה עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ: (פ)

עַל כֵּן קָרָא שְׁמָהּ בָּבֶל אֲרֵי תָמָן בְּלָבַל יִי לִישׁוֹן כָּל
אֶרֶץ וּמִתְמָן בְּדִרְנוֹן יִי עַל אִפִּי כָל אֶרֶץ

Rashi

ומשם הפיצם. למד שאין להם חלק לעולם הבא (סנהדרין שם). וכי איזו קשה, של דור המבול או של דור הפלגה. אלו לא
פשטו יד בעיקר, ואלו פשטו יד בעיקר להלחם בו. ואלו נשטפו, ואלו לא נאבדו מן העולם. אלא שדור המבול היו גזלנים
והיתה מריבה ביניהם, לכך נאבדו. ואלו היו נוהגים אהבה וריעות ביניהם, שנאמר שפה אחת ודברים אחדים. למדת ששנאוי
המחלוקת וגדול השלום (ב"ר לח, ו):

Вот родословие Шема: Шем был ста
лет, когда родил Арпахшада, чрез два
года после потопа.

10 אֵלֶּה תּוֹלְדֹת שֵׁם שֵׁם בֶּן־מֵאָה שָׁנָה וַיּוֹלֶד

אֶת־אַרְפַּכְשָׁד שְׁנָתַיִם אַחֵר הַמַּבּוּל:

אֵלִין תּוֹלְדַת שֵׁם שֵׁם בֶּר מֵאָה שָׁנִין וַאֲלִיד יֵת
אַרְפַּכְשָׁד תְּרִיתִין שָׁנִין בְּתֵר טוֹפָנָא

Rashi

שם בן מאת שנה. כשהוליד את ארפכשד, שנתים אחר המבול:

И жил Шем по рождении им
Арпахшада пять сот лет, и родил
сынов и дочерей.

וַחֵיָא שֵׁם בְּתַר דְּאוֹלִיד יְת אַרְפַּכְשָׁד חֲמֵשׁ מֵאָה שָׁנִין
וְאוֹלִיד בְּנִין וּבָנִין

И Арпахшад жил тридцать пять лет,
и родил Шелаха.

וַאֲרַפְכְּשָׁד חֵיָא תְּלָתִין וַחֲמֵשׁ שָׁנִין וְאוֹלִיד יְת שְׁלַח

И жил Арпахшад по рождении им
Шелаха четыреста три года, и родил
сынов и дочерей.

וַחֵיָא אַרְפַּכְשָׁד בְּתַר דְּאוֹלִיד יְת שְׁלַח אַרְבַּע מֵאָה
וּתְלַת שָׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבָנִין

И Шелах жил тридцать лет, и родил
Эвера.

וְשְׁלַח חֵיָא תְּלָתִין שָׁנִין וְאוֹלִיד יְת עֵבֶר

И жил Шелах по рождении им Эвера
четыреста три года, и родил сынов и
дочерей.

וַחֵיָא שְׁלַח בְּתַר דְּאוֹלִיד יְת עֵבֶר אַרְבַּע מֵאָה וּתְלַת
שָׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבָנִין

И жил Эвер тридцать четыре года, и
родил Пелега.

וַחֵיָא עֵבֶר תְּלָתִין וְאַרְבַּע שָׁנִין וְאוֹלִיד יְת פֶּלֶג

11 וַיְחִי־שֵׁם אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־אַרְפַּכְשָׁד חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה

וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: (ס)

12 וַאֲרַפְכְּשָׁד חֵיָ חֲמֵשׁ וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־שְׁלַח:

13 וַיְחִי אַרְפַּכְשָׁד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־שְׁלַח שְׁלֹשׁ שָׁנִים

וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: (ס)

14 וְשְׁלַח חֵיָ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־עֵבֶר:

15 וַיְחִי־שְׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־עֵבֶר שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְאַרְבַּע

מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: (ס)

16 וַיְחִי־עֵבֶר אַרְבַּע וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־פֶּלֶג:

И жил Эвер по рождении им Пелега
 чотыреста тридцать лет, и родил
 сынов и дочерей.

וַחַיָּא עֵבֶר בְּתֵר דְּאוֹלִיד יֵת פֶּלֶג אַרְבַּע מֵאָה וּתְלָתִין
 שָׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבָנִין

И жил Пелег тридцать лет, и родил
 Peu.

וַחַיָּא פֶּלֶג תְּלָתִין שָׁנִין וְאוֹלִיד יֵת רְעוּ

И жил Пелег по рождении им Peu
 двести девять лет, и родил сынов и
 дочерей.

וַחַיָּא פֶּלֶג בְּתֵר דְּאוֹלִיד יֵת רְעוּ מֵאָתָן וּתְשַׁע שָׁנִין
 וְאוֹלִיד בְּנִין וּבָנִין

И жил Peu тридцать два года, и родил
 Серуга.

וַחַיָּא רְעוּ תְּלָתִין וּתְרַמִּין שָׁנִין וְאוֹלִיד יֵת שְׂרוּג

И жил Peu по рождении им Серуга
 двести семь лет, и родил сынов и
 дочерей.

וַחַיָּא רְעוּ בְּתֵר דְּאוֹלִיד יֵת שְׂרוּג מֵאָתָן וּשְׁבַע שָׁנִין
 וְאוֹלִיד בְּנִין וּבָנִין

И жил Серуг тридцать лет, и родил
 Нахора.

וַחַיָּא שְׂרוּג תְּלָתִין שָׁנִין וְאוֹלִיד יֵת נַחֲוֹר

17 וַיְחַי־עֵבֶר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-פֶּלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע

מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: (ס)

18 וַיְחַי־פֶּלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת-רְעוּ:

19 וַיְחַי־פֶּלֶג אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-רְעוּ תְשַׁע שָׁנִים וּמֵאָתָיִם

שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: (ס)

20 וַיְחַי־רְעוּ שְׁתַּיִם וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת-שְׂרוּג:

21 וַיְחַי־רְעוּ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-שְׂרוּג שְׁבַע שָׁנִים וּמֵאָתָיִם

שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: (ס)

22 וַיְחַי־שְׂרוּג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת-נַחֲוֹר:

И жил Серуг по рождении им Нахора
двести лет, и родил сынов и дочерей.

וַיְחִי שְׂרוּג אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־נָחוֹר מֵאֹתַיִם שָׁנָה וַיּוֹלֶד
בָּנִים וּבָנוֹת: (ס)

И жил Нахор двадцать девять лет, и
родил Тераха.

וַיְחִי נָחוֹר עֶשְׂרִין וְתֵשַׁע שָׁנִין וַאֲוֹלִיד יֵת תְּרַח

И жил Нахор по рождении им Тераха
сто девятнадцать лет, и родил сынов и
дочерей.

וַיְחִי נָחוֹר בְּתַר דְּאוֹלִיד יֵת תְּרַח מֵאָה וְתֵשַׁע עֶשְׂרִין
שָׁנִין וַאֲוֹלִיד בָּנִין וּבָנוֹת

И жил Терах семьдесят лет, и родил
Авраама, Нахора и Гарана.

וַיְחִי תְּרַח שִׁבְעִין שָׁנִין וַאֲוֹלִיד יֵת אַבְרָם יֵת נָחוֹר וְיֵת
הָרָן

И вот родословие Тераха: Терах родил
Авраама, Нахора и Гарана, и Гаран
родил Лота.

וְאֵלֶּין תּוֹלְדֹת תְּרַח אֲוִלִיד יֵת אַבְרָם יֵת נָחוֹר וְיֵת
הָרָן וְהָרָן אֲוִלִיד יֵת לוֹט

И умер Гаран при Терахе, отце своем,
на родине своей, в Ур-Касдима.

וּמֵית הָרָן עַל אָפִי תְּרַח אָבוּהִי בְּאַרְעָא דִּילְדוּתָהּ
בְּאוּרָא דְכַסְדִּימָא

23 וַיְחִי שְׂרוּג אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־נָחוֹר מֵאֹתַיִם שָׁנָה וַיּוֹלֶד

24 וַיְחִי נָחוֹר תֵּשַׁע וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־תְּרַח:

25 וַיְחִי נָחוֹר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־תְּרַח תֵּשַׁע־עֶשְׂרִי שָׁנָה

וּמֵאֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: (ס)

26 וַיְחִי־תְּרַח שִׁבְעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־אַבְרָם אֶת־נָחוֹר

וְאֶת־הָרָן:

27 וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת תְּרַח תְּרַח הוֹלִיד אֶת־אַבְרָם אֶת־נָחוֹר

וְאֶת־הָרָן וְהָרָן הוֹלִיד אֶת־לוֹט:

28 וּמֵית הָרָן עַל־פְּנֵי תְּרַח אָבִיו בְּאַרְץ מוֹלְדֹתוֹ בְּאוּר

כַּסְדִּים:

Rashi

על פני תרח אביו. בחיי אביו (ב"ר). ומדרש אגדה, יש אומרים שעל ידי אביו מת. שְׁקָבַל תרח על אברהם בנו לפני נמרוד על שכתת את צלמיו, והשליכו לכבשן האש. והרן יושב ואומר בלבו, אם אברם נוצח אני משלו, ואם נמרוד נוצח אני משלו.

וכשניצל אברם אמרו לו להרן, משל מי אתה. אמר להם הרן, משל אברהם אני. השליכוהו לכבשן האש ונשרף. וזהו אור כשדים. ומנחם פירש אור, בקעה. וכן (ישעיה כד, יד) באורים כבדו ה', וכן (שם יא, ח) מאורת צפעוני. כל חור ובקע עמוק קרוי אור:

И Аврам и Нахор взяли себе жен; имя жены Аврамовой: Сарай, а имя жены Нахоровой: Милка, дочь Гарана, отца Милки и отца Ииски.

וַיִּסֹּב אַבְרָם וְנָחוֹר לְהוֹן נָשִׁין שׁוֹם אֶתֶת אַבְרָם שָׂרִי
וְשׁוֹם אֶתֶת נָחוֹר מְלָכָה בֵּת הָרָן אֲבוֹהָא דְּמְלָכָה
וְאֲבוֹהָא דִּיסְכָּה

29 וַיִּלְכֹּחַ אַבְרָם וְנָחוֹר לָהֶם נָשִׁים שֵׁם אִשְׁת־אַבְרָם שָׂרִי

וְשֵׁם אִשְׁת־נָחוֹר מְלָכָה בֵּת־הָרָן אֲבִי־מְלָכָה וְאֲבִי

יִסְכָּה:

Rashi

יסכה. זו שרה, על שם שסוכה ברוח הקודש, ושהכל סוכין ביפיה. (ס"א כמו שנאמר, ויראו אותה שרי פרעה). ועוד, יסכה לשון נסיכות (וכן הוא סנהדרין לט להדיא), כמו שרה לשון שררה:

И была Сарай неплодна, не было у нея детей.

וְהָיָה שָׂרִי עֲקָרָה לִית לָהּ וָלֵד

offspring

sterile

30 וַתְּהִי שָׂרִי עֲקָרָה אֵין לָהּ וָלֵד :

И взял Терах Аврама, сына своего, также Лота, сына Гаранова, внука своего, и Сарай, невестку свою, жену Аврама, сына своего, и они вышли с ними из Ур-Касдима, чтобы идти в землю Ханаанскую, и дошли до Харана, и поселились там.

וַדְּבַר תְּרַח יֵת אַבְרָם בְּרָה וְיֵת לוֹט בֶּרֶת בְּרָה
וְיֵת שָׂרִי כִלְתָּהּ אֶתֶת אַבְרָם בְּרָה וַיִּפְקְדוּ עִמָּהוֹן מֵאוּרָא
דְּכַסְדָּאִי לְמִיזַל לְאַרְעָא דְּכַנְעַן וְאֵתוּ עַד חָרָן וַיִּתְּבוּ
תָּמָן

31 וַיִּלְכֹּחַ תְּרַח אֶת־אַבְרָם בְּנוֹ וְאֶת־לוֹט בְּנוֹ־הָרָן בְּנוֹ־וָאֵת

שָׂרִי כִלְתּוֹ אִשְׁת־אַבְרָם בְּנוֹ וַיֵּצְאוּ אֹתָם מֵאוּר כַּשְׁדִּים

לְלַכְתַּ אֶרְצָה כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ עַד־חָרָן וַיֵּשְׁבוּ שָׁם:

Rashi

ויצאו אתם. ויצאו תרח ואברם עם לוט ושרי:

И было дней Тераха двести пять лет;
и умер Терах в Харане.

32 וַיְהִי יְמֵי־תֶרַח חָמֵשׁ שָׁנִים וּמָאתַיִם שָׁנָה וַיָּמָת תֶּרַח

בְּחָרָן: (ס)

וַהֲוּ יוֹמֵי תֶרַח מֵאָתָן וַחֲמִשׁ שָׁנִין וַיָּמָת תֶּרַח בְּחָרָן

Rashi

וימת תרח בחרן. לאחר שיצא אברם מחרן ובא לארץ כנען, והיה שם יותר מששים שנה. שהרי כתיב (להלן יב,ד) ואברם בן חמש שנים וע' שנה בצאתו מחרן. ותרח בן שבעים שנה היה כשנולד אברם, הרי קמ"ה לתרח כשיצא אברם מחרן. עדיין נשארו משנותיו הרבה. ולמה הקדים הכתוב מיתתו של תרח ליציאתו של אברם. שלא יהא הדבר מפורסם לכל, ויאמרו, לא קיים אברם את כבוד אביו, שהניחו זקן והלך לו. לפיכך קראו הכתוב מת (ב"ר לט,ז). (ס"א ועוד) שהרשעים אף בחייהם קרוים מתים, והצדיקים אף במיתתן קרוים חיים, שנאמר (שמואל ב כג,כ) ובניהו בן יהוידע בן איש חי: בחרן. הנ"ן הפוכה לומר לך עד אברם חרון אף של מקום:

Isaiah 54:1-55:5

הפטרה — ישעיהו

הפטרה

Sing, O barren, thou that didst not bear,
Break forth into singing, and cry aloud,
thou that didst not travail; For more are
the children of the desolate Than the
children of the married wife, saith the
LORD.

Enlarge the place of thy tent, And let
them stretch forth the curtains of thy
habitations, spare not; Lengthen thy
cords, and strengthen thy stakes.

For thou shalt spread abroad on the
right hand and on the left; And thy seed
shall possess the nations, And make the
desolate cities to be inhabited.

properly to break out properly sterile properly
רָנָה פָּצְחִי לֹא יִלְדָּה עֲקָרָה רָנִי 1
to gleam
וַצִּהְלִי לֹא־חָלָה כִּי־רַבִּים בְּנֵי־שׁוֹמֵמָה מִבְּנֵי בְעוּלָה
אָמַר יְהוָה:

2 הִרְתִּיבִי | מְקוֹם אֶהְיֶה וִירִיעוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יִטּוּ
peg string
אֶל־תַּחֲשֹׁכִי הָאֵלֶיכִי מִיתְרֶיךָ וִיתְדֶיךָ חֲזָקִי:

left
3 כִּי־יָמִין וּשְׂמֹאל תִּפְרָצִי וְזָרַעְךָ גּוֹיִם יִירָשׁ וְעָרִים
נִשְׁמֹות יוֹשִׁיבוּ:

Fear not, for thou shalt not be ashamed.
Neither be thou confounded, for thou
shalt not be put to shame; For thou
shalt forget the shame of thy youth,
And the reproach of thy widowhood
shalt thou remember no more.

For thy Maker is thy husband, The
LORD of hosts is His name; And the
Holy One of Israel is thy Redeemer, The
God of the whole earth shall He be
called.

For the LORD hath called thee As a
wife forsaken and grieved in spirit; And
a wife of youth, can she be rejected?
Saith thy God.

For a small moment have I forsaken
thee; But with great compassion will I
gather thee.

In a little wrath I hid My face from thee
for a moment; But with everlasting
kindness will I have compassion on
thee, Saith the LORD thy Redeemer.

For this is as the waters of Noah unto
Me; for as I have sworn that the waters
of Noah should no more go over the
earth, so have I sworn that I would not
be wroth with thee, nor rebuke thee.

4 אֱלֹהֵיךָ אֵלֶיךָ כִּי־לֹא תִבּוֹשִׁי וְאֵלֶיךָ תִּפְלָמִי כִּי לֹא

תִּחְפְּרִי כִּי בָשַׁת עָלֻמֶיךָ תִּשְׁכַּח וְחִרְפַּת אִלְמְנוּתֶיךָ
לֹא תִזְכְּרִי־עוֹד:

5 כִּי בִעַלְיֶךָ עָשִׂיךָ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ וְגֵאֲלֶךָ קְדוֹשׁ

יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי כָל־הָאָרֶץ יִקְרָא:

6 כִּי־כֹאשָׁה עֲזוּבָה וְעֲצוּבַת רוּחַ קָרָאךָ יְהוָה וְאִשָּׁת

נְעוּרִים כִּי תִמָּאֵס אָמַר אֱלֹהֶיךָ:

7 בְּרִגְעַ קָטָן עֲזַבְתִּיךָ וּבְרַחֲמִים גְּדֹלִים אֶקְבְּצֶךָ:

8 בְּשַׁעֲרֵי בְּשַׁעֲרֵי הַסִּתְרֹתַי פָּנִי רָגַע מִמֶּךָ וּבִחְסֶד עוֹלָם

רַחֲמֶיךָ אָמַר גֵּאֲלֶךָ יְהוָה: (ס)

9 כִּי־מִי נָחָ זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁפַּעְתִּי מֵעֵבֶר מִי־נָח עוֹד

עַל־הָאָרֶץ כֵּן נִשְׁפַּעְתִּי מִקֶּצֶף עָלֶיךָ וּמִגֶּעֶר־רֶבֶךָ:

For the mountains may depart, and the hills be removed; but My kindness shall not depart from thee, neither shall My covenant of peace be removed, saith the LORD that hath compassion on thee.

O thou afflicted, tossed with tempest, and not comforted, behold, I will set thy stones in fair colours, And lay thy foundations with sapphires.

And I will make thy pinnacles of rubies, and thy gates of carbuncles, and all thy border of precious stones.

And all thy children shall be taught of the LORD; and great shall be the peace of thy children.

In righteousness shalt thou be established; be thou far from oppression, for thou shalt not fear, And from ruin, for it shall not come near thee.

Behold, they may gather together, but not by Me; Whosoever shall gather together against thee shall fall because of thee.

Behold, I have created the smith That bloweth the fire of coals, And bringeth forth a weapon for his work; And I have created the waster to destroy.

10 כִּי הִהָרִים יִמּוּשׁוּ וְהַגְּבוּעוֹת תִּמְוֹטְנָה וְחֶסֶדִּי ^{to waver} ^{to withdraw}

מֵאַתְּדָּ לֹא־יִמּוּשׁ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תִמּוּט אָמַר

מֶרְחֶמֶד יְהוָה: (ס)

11 עֲנִיָּה סַעְרָה לֹא נִחְמָה הִנֵּה אֲנֹכִי מִרְבִּיץ ^{to crouch} ^{to rush upon}

בַּפּוֹף אֲבִנִּיָּה וַיִּסְדֵּתִיָּה בַּסַּפִּירִים: ^{sapphire} ^{to set} ^{kohl}

12 וְשִׁמְתִּי כְּדָכָל שְׁמִשְׁתִּיָּה וְשַׁעֲרֶיהָ לְאַבְנֵי אֶקֶדָּח ^{a sparkling gem} ^{pistol}

וְכָל־גְּבוּלָהּ לְאַבְנֵי־חַפְצִים:

13 וְכָל־בְּנֵיהָ לְמוֹדֵי יְהוָה וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיהָ: ^{accustomed}

14 בַּצִּדְקָה תִּכְוֶנֶנִּי רַחֲמֵי מַעֲשֶׂק ^{injury} כִּי־לֹא תִירָאִי

וּמִמַּחֲתָה כִּי לֹא־תִקְרַב אֵלֶיהָ: ^{properly}

15 הֵן גּוֹר יְגוֹר אֶפֶס מֵאוֹתִי מִי־גֵר אֶתָּה עָלֶיךָ יָפוּל:

16 הֵן [הִנֵּה] אֲנֹכִי בִּרְאִיתִי חָרַשׁ נִפְחַ בְּאֵשׁ פָּחִם וּמוֹצִיא ^{coal} ^{to puff}

כָּלִי לְמַעֲשָׂהוּ וְאֲנֹכִי בִּרְאִיתִי מִשְׁחִית לְחַבֵּל:

No weapon that is formed against thee shall prosper; And every tongue that shall rise against thee in judgment thou shalt condemn. This is the heritage of the servants of the LORD, And their due reward from Me, saith the LORD.

17 כָּל-כְּלִי יוֹצֵר עָלָיו לֹא יִצְלַח וְכָל-לָשׁוֹן תִּקּוּם-אֹתוֹ

לְמַשְׁפָּט תִּרְשָׁעֵי זֹאת נִחַלְתָּ עִבְדֵי יְהוָה וְצִדְקָתָם

מֵאֵתִי נֹאמַר יְהוָה: (ס)

ישעיהו 55

Ho, every one that thirsteth, come ye for water, And he that hath no money; Come ye, buy, and eat; Yea, come, buy wine and milk Without money and without price.

1 הוֹי כָּל-צָמֵא לֵכּוּ לַמַּיִם וְאִישׁ אֵין-לּוֹ כֶּסֶף לֵכּוּ שִׁבְרוּ

וְאִכְלוּ וּלְכּוּ שִׁבְרוּ בְּלוֹא-כֶּסֶף וּבְלוֹא ^{price} מְחִיר יֵין

וְחָלָב:

Wherefore do ye spend money for that which is not bread? And your gain for that which satisfieth not? Harken diligently unto Me, and eat ye that which is good, And let your soul delight itself in fatness.

2 לָמָּה תִשְׁקְלוּ-לְכֶסֶף בְּלוֹא-לֶחֶם וַיִּגְיעַכֶּם בְּלוֹא ^{toil}

לְשִׁבְעָה שְׂמֵעוּ שְׂמֵעוּ אֵלַי וְאִכְלוּ-טוֹב ^{to be soft or pliable} וְתִתְעַנְּגוּ

בִּדְשׁוֹן ^{the fat} נִפְשְׁכֶם:

Incline your ear, and come unto Me; Hear, and your soul shall live; And I will make an everlasting covenant with you, Even the sure mercies of David.

3 הִטּוּ אָזְנוֹכֶם וּלְכּוּ אֵלַי שְׂמֵעוּ וְתִחִי נִפְשְׁכֶם וְאֶכְרַתָּה

לָכֶם בְּרִית עוֹלָם חֲסֵדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים:

Behold, I have given him for a witness to the peoples, A prince and commander to the peoples.

4 הֵן עַד ^{nation} לְאוֹמִים נִתְּנָיו נָגִיד וּמְצִיָּה לְאֻמִּים:

Behold, thou shalt call a nation that
 thou knowest not, And a nation that
 knew not thee shall run unto thee;
 Because of the LORD thy God, And for
 the Holy One of Israel, for He hath
 glorified thee.

5 הֵן גֹּי לֹא-תִדְעַל תִּקְרָא וְגֹי לֹא-יִדְעֶיךָ אֱלֹהֶיךָ יִרְוּצוּ לְמַעַן

to gleam
 יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי פֶאֶרְךָ : (ס)